

המציפה

עתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר מודעות או הזכרות לנספחים לפי נדל השטח
 ברכת מו"ט חצי חתך. כראש גליון
 שני כתרם.
 גליון בודד 12 חר.
 המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
 רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
 מקומו הקודם.
 קאנטא של פאסטשעק נימר 76.918
 האדרסה לבית הטערכת ולאדמיניסטראציה
 „HAMICPE“
 ul. Sw. Sebastyana 32. Kraków.
 (בהיץ לארץ להוסיף: Oesterreich.)

מחיר החתימה על המצפה עם
 ההוספה הספרותית החדשית
 רמת המצפה:
 באוסטריא-אונגריא:
 לשנה 7 כתרם
 לחצי שנה 3.50
 לרבע 1.75
 באשכנז:
 לשנה 8 כתרם
 כיתר הארצות:
 לשנה 9 כתרם — 9.50 פראנק.
 על המצפה בלי ההוספה הספרותית
 אין להתוב.
 אין הנחה מהמחיר.

Kraków, 4 Grudnia 1908.

גליון מה.

כראש כסלו פ יוצא תרס"ט

כובשים את הקהלות וכיצד אין כובשים, אלא אדרבא מחוקים את השלטון של בעלי השיטה הישנה, כמו שראינו בתוצאות הבחירות האחרונות בקהלת ווין בבחירות שלפני שנתים כבר רכשו להם הציונים ובעלי בריתם מ"ג אחוזים ממאה דעות הבוחרים ובבחירות הנבחרות לא היו להם רק כ"ב אחוזים. מה טעם הדבר? הימים אנו לדעת זאת, למען דעת ממה נזר ואיך להתנהג להבא בכבוש הקהלות.

עובדה היא, שכל הציונים חוקנים בוויין, חברי הרצל הנאמנים, ד"ר ל. כהן, ד"ר שניידר, א. מרמורק וד"ר קרנברגר ועוד, פרשו מן הציונים של עכשו, שתפשו את ההנהגה בידם ולא השתתפו בדרכי מלחמתם. ולא עוד אלא שגם בהיות נשיא ההסתדרות הציונית ולפזון בוויין הצדיק את חוקנים והניג תוכחת מוסר קשה ל"כובשי הקהלה" הצעירים על תכסיס הנפתל, שלא יוכל להביא את התכלית הנרצת. ומה ראי אלה כסדר המלחמה, שמאסו בו? פחזות ראו, פחזות של נערים, קלות דעת של סטודנטים מצאו במעשיהם ואמרו: אל יהי חלקנו עמהם. "בתחבולות העשה מלחמה" אינה גזרת הכתוב, אלא שיטת כל הנלחמים, הרוצים באמת לראות פרי בעמלם. אבל צעירינו הזרו לטעות כל הקיצונים, חוקנים עם הנערים שבתוכנו הם כקשו רק לקים את המצוה "לבו וכבושו", להלחם בכל אופן, לקים את המלים היבשות, מבלי לרדת אל עקר בונתן. לא השכילו לדעת כיצד כובשים. עובדה היא שיש בין ראשי הקהלה הווינית אנשים, ודוקא

שם ראינו כי היהדות הולכה לאבדון, המרת הדת הולכה ומתרככה, בטול החיים היהודיים כחפץ שונאי היהרות כמעט כבר נגמר, אין עוד חיים יהודיים בקהלה הגדולה כת מאה ושבעים אלף נפש, כתי-הכנסת ריקים כל ימות השנה. הרוח היהודית מצטמקה ומצטמצמה, נחבאה וממעטה את עצמה ככל האפשר, הוא איכרה כרוח הגרמני הקתולי עד שבמעט לא נשאר כל זכר לו בתוך בני הנעורים. כראש הקהלה עומדים גם אנשים, שהשיאו בנותיהם לזכרים ושארין להם שום מושג מן היהדות. מוסד הקהלה נהפך למקלט לשארית הרוח האשכנזית-הלברלית, שאין לה עוד אנה להמלט רק שמה מפני שטף האנטישמיות והקנאות האשכנזית, שמלאו את העיר. וליהדות לא נשאר עוד אף מקום אחד בכל הקהלה הגדולה.

למראי העינים הרבה בקהלה הגדולה והחשובה הזאת יבחו תלמידיו הרצל בכל יום יותר ויותר מה צדק המנהל החכם הזה באמרו "לבו וכבושו את הקהלה". אבל לפי השיבות ונחיצות הכבישה בן צריכה להיות הוהירות בהוצאתה אל הפעל. אין די לקים את המצוה "ללכת לכבושו", כי אם צריכים להשתמש בתחבולות, המוכשרות למחר ולהחיש אותה. לכאורה מה לנו יהודי המורה וליהודי וויין? הלא בין כך ובין כך היהדות אכרה שם ואין תקוה להשיבה לאיתנה. אבל אין עוד הענין רבד של מה בכך. הרבה יש לתקן גם בוויין עצמה ונוסף לזה לא ללמד על עצמן יצאו תוצאות הבחירות בוויין, אלא ללמד על הכלל כולו יצאו. מהן נלמד כיצד

כיצד כובשים?

"לבו וכבושו את הקהלות", כן צוה מיסד הציונות החדשה כראותו, שהמוסד הפוליטי היחיד אשר ליהודים, הנהגת הקהל, אינו יכול לעשות את תפקידו כהיותו נתון בידי אנשים האוחזים בתורת מנדט, מכחידי העם היהודי, שעשו אותנו לכתה דתית, למען תהי להם תואנה לגזול זכויותינו ולהחיש בטולנו ואכזרנו מן הארץ. ובתיות התנאי הראשון לשיבת עם לתחיה, שיאמין הוא עצמו במציאותו, הרי בהכרח רוצה כל יהודי נאמן, שהשלטון היחיד של היהודים יהיה בידי אנשים, דמודים בנחיצות שלטון יהודי. כי מי שאינו מורה בה אינו צריך גם להנהגת קהלה. הרי הנסיון הורה, כי ראשי קהלות מתכוללים מבישים על בחירתם בעל מין תאר כבוד, שנתנו להם חכמיהם בהכירם, שהם ראויים לכבוד בתור אנשים ישרים או תקיפים, שהם צריכים לחסדם ואנשים כאלה אינם יכולים לדאוג לצרכי הצבור, כידי אנשים כא"ה יתנונו הקהלה ומוסדותיה ואנשי הקהלה יהיו משפעים מן הרעה המיוקת, כי אין צורך בקיום העם היהודי וכל המסחר ומחיש בטולו הרי זה משוכת. כבוש הקהלות על ידי הציונים הוא הכרח הגיוני, הקונסנקוין מן ההשקפה החדשה, אשר להם על היהדות. "יהדות ליהודים!" כן צריכה להיות הפרולה של כל הרוצים בכבוש הקהלות על ידי יהודים, הרוצים בקיום היהדות והמודים בלאומיות ישראל. כיחוד נחוץ כבוש הקהלה בעיד הממלכה.

פיליטון.

אברך שנשתגע.

א.

שמו היה דוד פרומקין, אברך כבן עשרים ושתיים שנה. בחצי-שנה האחרון כבר חש בעצמו, שההתקשרות שבינו לבניה הולכת ונפסקת. "היא", אשה, אשמה בדבר, היא גרמה זאת. כי מהימים הראשונים אחרי חתנתם התחילה היא להתרחק הימנו; ההתרחקות ההגבר וההגבר אצלה כל כך, עד שעתים שלמות עברו והיא לא דברה אליו אף מלה אחת... והוא אהבה בכל לבבו ומלא חכ-אהבה היה אליה. והיא לא רצתה את אהבתו, עד שבחצי-שנה האחרון נתבטלה לגמרי... ובמקומה של האהבה הקידמת כבר חש בלבו אדישות גמורה ביחסו אליה. אחת היפה לו, אם היא איהבת אותו, אם לא... ומאותה העת התחיל לראות את עצמו מיותר בבית חותנו, והשאלה "מה לי פה?" נקרה כל כך במוחו, עד שנמר בלבו לעזוב את אשתו ובית חותנו ולחזור אל הוריו... הוא הודיע להוריו, כל מה שהציקה לו אשתו, ו"בל הצרות שהוא סובל שם בבית חותנו, עד שכבר

לנצחו... ובהאדישות שבלבו, חשב בעצמו, ישחמש נחכות כל כך, עד שלבסוף תהבע היא איתו לתה לה גמ-פשוטין...

את דעתו זו היה מחויק לדעה פלוסופית, והעניג שאין למעלה הימנו היה מקבל ממנה. ובשעה שדבר עם איזה אדם על אדות "העסק שלו" וזה האחרון אמר לו בידירות, בנהיג, שכל "העסק" עוד יהפך על צרו הימני, ושלוש נצחי ואמתי עוד יהיה ביניהם, דוד פרומקין מסביר לו את הדעה הפלוסופית שיר, והראהו חשבון-נפשי, שיצא לו, שכשם שאי-אפשר "שהשמים יתפגשו בארמה", כך אי-אפשר כבר שיהיה עוד שלום ביניהם. אולם ע"פ רוב היה האדם המדבר עמו, מסים, שגם זה אפשר לכשירצה הבורא, כי הכל תלוי בו. ובשענה לו האדם אותו הסיום האחרון — היה נשתתק לגמרי, ונפטר הימנו... הוא היה ירא להשיב על זה, מפני שכבר "נבוה ברותחין", והבריות היו מסיחות על אדותיו, בקליון, שנתפך קצת ע"י קריאה בספרים הציונים... ויש אומרים, "שאותו הדבר" גרם לו מה שהתרחקו ממנו בבית חותנו...

הכף כשוכו אל הוריו התחיל לרבוש לו בכליותיקה עברית. הוא קנה לו כמעט את כל הספרים מכל המקצועות, חוץ מספרי אהבה. כי הוא חשב את האהבה למין גיהנם, שהאדם עובר בו בחייו, וכעצמו

אי-אפשר לו להיות יים עוד, שמא התפקע מרה... אולם, את אי-אהבתו ואדישותו אליה לא הודיע להם. כי הוא ידע, שהוריו, אנשים פשוטים, לא יבינו כל זאת... ודיה תהיה להם הידיעה, "שכן יחדם סובל כל כך הרבה", כדי להתמקאות שנאה אל אשתו ובית הוריה, וכבר יעמדו בכל אפשרותם בצדו... גם את החיטמו האחרונה הודיע להם והללו הסכימו לו. ופתאם באחד הימים, עזב את אשתו ובית חותנו בלי ידיעתם.

ב.

הוא בא לבית הוריו בהחלטה לגרש "איתה". וגם הוריו הסכימו לזה. רק אמרו לו "שהריהו צריך להתארז כהיל היוצא למלחמה", כי לא כל כך כמורה יצלה לו לגרשה, היא, אע"פ שהתרחקה הימנו, לא תרצה להתגרש מהר... לדעתו הוא לא היה צריך לכל זאת. כשהוא לעצמו, כבר נצח את המלחמה. היה לו חשבון "אתה" וכבר התחשב וגמר אותו. וכבר אין להם זה על זה בלום. כי באמת, היה חושב בעצמו: אלו היה נמצאת עדין איזו אהבה בלבו איתה, תהא אפילו פעוטה וקלושה מן הקלושה, בעין ניצוץ, אפשר שהיה צריך להתארז כהיל למלחמה ללחם בעצמו, לככות אותו הניצוץ, כדי שלא יתגבר עליו, ויהא מוכרח לשוב אליה עוד. עכשו שאין לו כלבו אף אותו הניצוץ, שוב אין לו שים כנגד

החשובים שבהם, הנוטים ברצון לציונות וגם אותם הם את היהדות המסורת. כיניהם הנשיא עצמו ד"ר שמעון, משנהו ד"ר גוסטב כהן, וגם רבני הקהלה הם יהודים נאמנים, תלמידי הכמים ואוהבי ישראל והוכחי תורה ונזמים מעמק לבם לעקר הציונות, שהרי יסדו בעצמם חברה גדולה ליישוב ארץ ישראל, אלא שאינם מתעסקים בה הרבה, לפי שהציונים הצעירים דוחים אותם כשהי ידים ומתיחסים בגאווה ובשנאה גלויה להם. אלו רצו הציונים כמעשהיהם והכירו מפעליהם לטובה ועזרו להם במעשה ובעצה, היו יכולים לכבוש את הקהלה "כמשחל בינינו מהלבא". בכל בחירה ובחירה היו ראשי הקהלה הוותיקה מעמידים ברצון ציונים אחרים לקנדידים והיו נבחרים על נקלה והיו מוציאים את אלה, שאין להם חלק ביהדות. ובוה, כבניסת ציונים אל הקהלה בשלום ובחסכמת השליטים, היתה השפעת הציונים רבה גם על ההנהגה וגם על הקהלה עצמה וגם על הרבנים. הציונות היתה אז מאושרת מאת הקהלה הגדולה וכבודה היה רב מאד בעיני העם. כל מוסדי הקהלה היו משתנים לטובה ורוח יהודית לאומית היתה מרחפת עליהם אבל הלוחמים לא עשו כן, הם בעודם מתי מעט, צעירים, אשר לא כשם טוב ולא כמעשים טובים התחבבו על העם, לא הצטיינו מעולם בטאומה, דרשו מאת ראשי הקהלה הזקנים כנורה של נאה ובוז: רדו מעל כסאותיכם, כי אינכם ראויים לנהל את הקהלה. ובוה לא הסתפקו עוד, אלא שפלו עליהם זלזולים ובוזונות ודבות שוא, באו עליהם, על הפרנסים הזקנים, שככל אופן הם אנשים הנונים, שעסקו הרבה בצרכי הצבור ועשירים הם כנסיונות וכמעשים טובים בתור אזרחים, בתור נדיבים ובתור השוכני הקהלה, עליהם באו בעל ננבים, בעל רמאים, בעל עוכרי הקהלה בודון. ובאמת לא כן הדבר. אמנם הטאו הפרנסים הזקנים באהוס בשטת ההתבוללות עד כה, אבל לא בודון עשו זאת. הלא החטא הזה הטאו כל ישראל בארצות המערב כדור הקודם. ועתה הם נוטים לתקן מעשיהם, לקבל את כל הטוב מן הפרוגרמה הציונות מעט מעט. ואין הדבר חסר אלא לקרנם ולהכיר פעולותיהם הטובות, למען יקבלו הכל.

תוצאות פוליטיקה בזאת הן, כי הציונות נעשתה שנואה על הפרנסים ועל הקהלה בלה, רוב הבורחים פנו ערף לצעירים הלוחמים שאין בהם נמוס ושכל טוב ובוה אכרה היהדות הלאומית גם את הפוזיציות, שכבר לכרה וכל הציונות עושה בעבור זה צעדים לאחור ולא לפנים.

בכל התכסים הנפתל הזה ראינו גם בקהלות אחרות, למשל בקראקא. גם פה, אע"פ שגם פה הציונים הם מתי מעט, נקל היה מאד להכניס פרנסים ציונים אחרים אל הדר הקהל, כי באמת רוב פרנסי הקהל, אף שאינם ציונים אינם שונאים את הציונות, אדרבה, הם מכירים את כונתם הרצויה של הציונים והם רוצים בתלך גדול מן הפרוגרמה שלהם וגם יודעים שבכניסת ציונים, אף צעירים, אל הנהגת הקהל יבואו היים חדשים אל כל הקהלה והרבה יתקון לטובה. אבל כאמור המפלגה החדשה הולכה בעקבות המפלגות הישנות שלנו ונכשלים כמאזותיהם, תולדות הקיצוניות שלנו, שהביאה עלינו צרות ותלאות בכל דור. "הכל או לא כלום", כן כתוב על הגלם. אם לא ירדו השליטים מעל כסאותיהם ולא יעמדו לפני הלוחמים הצעירים כפוזמקאותיהם בכריעת ברך לאמר: הא לכם המיזג והרפן, כי אתם ראויים להם ולא אנחנו — לא יקבלו כל משרה בקהלה ולא יחדלו להלחם.

ולא השכילו האנשים הצעירים לדעת, כי לא המלחמה היא העקר, אלא תלכידה ואם אפשר ללכוד בקריאת שלום לפני המלחמה הלא המלחמה יתרה היא לגמרה. הרי המלחמה היא רק אמצעי אל התכלית ולא התכלית עצמה. וכך הביאו הקיצונים את הדבר לידי מצב משונה ותמוה. כי אף הציונים האחדים הנבחרים לאויו מועצת קהלה אינם יושבים בתור ציונים, כי הלא הציונים מואסים בהם ומחזיקים אותם לבוגדים, לבורחים מן המהנה. כן הדבר בוויין וכן גם בקראקא. תחת לפעול שם בתור באי-כח היהדות הלאומית, הם שותקים שם, כידעם, כי לא הכריהם שלחום ודבריהם לא דברו המפלגה הם. הזאת היא לכידת הקהלות? זאת היא הרחקת התכלית, זאת היא פרישות מכל חי הצבור, זאת היא עשית המפלגה הציונית לבתה מצערה מאחורי התנור, תחת שתעודתה היא להיות גברת הצבור היהודי ומנהיגתה.

יראים הם צעירינו מפני המלות "פטר" "קומפרומיס", "אפורטוניסמוס כמו מפני מלאכי הבלה. אבל אינם רוצים להכין, כי הפחד הזה לא בלבם נולד, כי אם אחרים, שונאי היהדות, הסוציאליים, הכניסו בהם את הפחד הזה והוא פחד שוא. אצל הסוציאליים העקר היא בתקון מוסד הקהלה: הבחירות השוות לכל, כלומר שיוכל אף ריק ופוחז, שאינו מוציא כל ימי חייו פרוטת נהשת לצרכי הקהלות אף באופן אמצעי, למשול בקהלה, ואת התורה הזאת קבלו צעירי הציונים מהם. ואינם רוצים לראות את החלוק העצום, שיש בין דרישת

בחירות שוות לפרלמנט או למועצת העיר ובין דרישתן לקהל. הפועל שאינו משלם מס הממשלה הלא הוא משלם סכום רב כאד באופן אמצעי מכל מאכל אשר יאכל ומן המלבוש שהוא לובש ומן הדירה שהוא דר בה. אבל נער ריק, שאינו אוכל כשר כשר ואינו צריך לשום דבר ממוסדי הקהלה, אדרבה הוא נלחם כל ימיו בכל היהדות באנטישמית גמור, אך יוכל לחוות דעה לענין רבנים, שהטים, הונים, ביהכ"נ ומקוה? וסוף סוף גם הם עושים פשרות. לכידת הקהלות ע"י יהודים נאמנים אורבי היהדות, יודעי עמם ומודים בצדק קיומו ובצורך קיום כל מוסדי הקהלה היא דרישה צודקת ונחוצה; אבל באמצעים כאלה לא תצא אל הפעל לעולם, ואת הורונו תוצאות הבחירות בוויין.

ענינים מדיניים.

אשכנזים ומשכים. המחומה בבירם ובעירם סמלכתה הגיעו למדרגה, שאין לה עוד צוה סכסוך, אלא צוה רבולוציא. כיום א' שבוע זה היתה פראג בשדה קטת, מחנות של אנשי צבא, שיטרים וזשנדרמים מלאי את הרחובות ובכתי נשק שלופים נלחמו כל היום עם רבבות צעירי המשכים, שהתפשטי בעיר, להביא את האשכנזים וכיחור את הסוציאליים. עשרות נפצעים נפלו, גם שופרים נפצעו ונסקלו ועשרות משהובבים נתפשו ונכלאו. המשכים הפכו את פני המלחמה נגד איסטריא. הם מרוממים, בצעקותיהם ובשיריהם את סבריא ואת אנגליא ומכזים את אוסטריא. מיררה גלויה הרימו על נסם. והאשכנזים בעריהם עושים הפגנות נגד המשכים ודורשים כחלק את הארץ. לשני חלקים ולעשות את הגלילית האשכנזית למדינה בפני עצמה. בערי האשכנזים חדלו המשכים לשלוח את בניהם אל בתי הספר, הם דורשים כ"ס לעצמם. כנראין היתה ההנשנות סוציאליים אשכנזים וסלבים. ובדרים הממלכה עושים האיטליים הפגנות, כשביל אוניברסיטה איטלית בסריעסט התרמירים חדלו לבקר את בתי"ם. בערי איטליא עצמה נעשים בכל עיר ועיר הפגנות נגד אוסטריא להפחיד את ממשלת אוסטריא בימי הסכסוך מחוץ. הממשלה תהיה מוכרחה למלא בקרוב את משאלתם. — ביום ב' התחדשו הפריעות בפראג ביתר עין, ההמון סקר את השופרים כאכנים גדולות ורצצו גלגלותם. בוזרבות שלופות הניסו השופרים את השוכבים ואחרים מרם נפצעו קשה. האשכנזים והיהודים תוכו מכה רבה. אוסטריא תוכל לילל עתה עם לעג הנביא:

הוא חיב בוה, כי אלו לא היה רוצה לא היה בא לידי כך... והראיה היותר טיבה הביא מעצמו. הוא כבר נכזה ונכשל בת, ולבסוף הראתה לו המרירות, שיש בה במדה כל כך גדולה...

ובשהיה בא לפעמים בין חבורת צעירים, פרחי משכילים, שהיו מבקשים את קרבתו, משים שהיה נחשב בעיניהם למשכילי גמור, היה משהדל להפיץ ביניהם את דעותיו השליליות נגד האהבה ולהשפיע עליהם... אולם הם לא הבינו את דעותיו ולא קבלו. וכשראה הוא, שדעותיו אינן תופסות מקים בין הצעירים, עמד ופרש את עצמו מהם, ונכנס בלו לתוך ספריו. הוא ישב במקום אחד וקרא ימים שלמים והלילות שלאחריהם וקא הפסיק רק לשנתו ולאכילתו המועטות והמכרחיות...

בתחלה הבין כל מה שקרא, בהבנה בהירה, והיה נהנה מזה הנאה שאין למעלה ממנה. וכל מה שקרא יותר, עמד יותר על דעתו נגד האהבה... אולם באו חיי דמציאות ומשחו לו על פניו. כי בכל לפנות ערב, כשהיה יוצא מעט החיצה, היה פוגש את בת שכנס יוצאת מביתה שלובה ורוע עם אחד הצעירים, ומטילים רחוק רחוק — והדבר הזה העיר בקרבנו הוא הפכים רבים לדעותיו עצמן. וכל מה שכנה רעיון אחד, בא רעיון שני וסתר... והוא מצא את עצמו בתקופת-דמער מחשבון לחשבון. והרגיש בעצמו,

שנפשו פזורה מאד. והתחיל לבקש איזה נקדה-מרכזית להתרכזות-הנפש שלו ולא מצא! כי בשחפץ לעשות איזו אידיה חיובית לנקדה-המרכזי שלו, מצא הרבה אידיות חיוביות סותרות, ולא ידע איזו מרן להפוס. ובשחפץ לעשות אידיה שלילית למרכזיות, מצא הרבה שליליות סותרות, ולא נשאר לו מה לרכוז. מכיון שראה שאינו יכל לרכוז את נפשו בשום אופן, עמד ועזב את כל החשבונות ונכנס שוב להוך ספיריו... ד.

ומאוהה העת התחיל להרגיש בלבו מלחמה פנימית. הוא, ע"פ דעותיו, היה נגד האהבה וחיי המציאות עשו את שלהם בקרבן. ומדי רואו את בת שכנס מתאהבת כאותו הצעיר היה נהרגש מאד, ודעותיו לא יכלו לפעל אז עליו כלום... הוא התחיל להתקנא בכל, ואת עצמו הרגיש כל כך מדבדך ומפזר... והקריאה שלו בתוך ספריו היתה הולכת ונעשית על ידי זאת אי-בהירה. ויותר ממה שהיה קורא היה הושב. וע"פ רב לא ידע כעצמו מהו חושב עד שלפעמים... בתחלה בידדות ולבסוף הכופות — התחיל ראשו להסחבב עד שנדמה לו, שהיה נופל עם כל הבית...

ומאו היתה הקריאה שלו הולכת ונעשית ממשמשת מאד. קרא ושבה, קרא ולא ידע מהו קורא. עד שלבסוף שכח לגמרי את כל מה שקרא... ואיזה

השק התלקה בלבו לישב בדר ולחשב... והיה יושב לפני חלונו וחשב ולא ידע לגמרי מהו חישב... כשהתחילו הוריו לראות בו קצת מרה-שחורה, היו רוצים להמציא לו הענוגים והרחבת הדעת. אך הוא לא הבין אותם כלום. אמו נכנסה לפעמים ובקבה לפניו, שיצא מעט מחדרו ושדבר עם אנשים, והוא לא ידע מהי מדברת אליו. נדמה לו שהוא בעצמו כבר מה, ואמו כוכה עליו. וישב והביט עליה ולא ענה לה דבר... נכנס גם אביו ודבר רבות וקשות, שיצא מעט לטול, ולא ידע מהו מבקש ממנו. והרבה פעמים נבעת מפניו, ונדועזע בלו, בשדבר אליו קשות... אז נוכחו הוריו שנגוע הוא במלנכוליה, והביאו לו דוקטור — — — — —

בשיצא הרופא מחדרו, פרוץ מפיו שהוק איוס... ובקול כל כך מוזר אמר: "סבורים הם שאני חולה, כי הביאו אלי את הרוקטור..." ושיב שחק שחוק כל כך גדול ואיוס... והתחיל לרוין מחדר לחדר וצעק ונפץ ישבר את כל מה שבבית, ולאחרונה נפץ גם את השמשות, ונמלט החוצה — — — — —

למחרת אחר הצהריים, הובל כפות לבית המשונעים — — — — —

ש. בן-יעקב.

„את נשק חשקי שם לי לחרדה" בעת שכל אוסטריא חונגה את חג היוכל בהדר ובתפארת, מתחוללה מלחמת אזרחים. — והממשלה אינה יכולה לשית עצות כנפשה. כבר הכריזה בפראנ טצב מלחמה, לדין כל משבית השלום משפט מות, אף שהיא צריכה לעזרת המשכים לכונן מניסטריוס פרלמנטרי ולאשר את צרבי הממלכה הנחוצים, את התקציב לפי שעה, את אשור ספיח בוסניא ואת קיום ברית המסחר. במכוכה כזאת לא היתה איסטריא זה שנים רבות.

המצב בארצות הבלקן. החשק למלחמה במדינות הועזרות סרביא ומונטניגרא עודנו מתגבר, הן מזדינות ומצללות בחרכות. הסרבים נוטחים כדודיהם הרוסים, שישלחו להם צבא מהנדבים ופקידי צבא וגשם נדבות. ואמנם ההנדבו רוסים רבים לצאת לישע הסרבים וביניהם נגראל אחד, והאנגלים עודם מסיתים את הטורקים ואת הסרבים, להתהלך בקרי עם איסטריא, הקונם על סחורות אוסטריא כטורקיא מתחוק ונכ הממשלה מאירה לו פנים. ביפו הרחיבו את הקונם גם על סחורות אשכנז. וביניהם משתכרה אנגליא כסף, כי במקום סחורות אוסטריא באות סחורות אנגליא. רוסיא, ששחקת עד כה לחבור בוסניא עם אוסטריא, מתחילה להתנגד והיא דורשה, להביא את הרבר לפני הקונפרנץ. איסטריא לא הסכים לזה ולעמדת זה המשא ומתן בין טורקיא וכולגריא מתנהג באופן רצוני, אף שכולגריא חטאה באמת חטא קשה נגד טורקיא ואוסטריא לא חטאה מאומה. מעם הדבר הוא, כי נגד אוסטריא מסיתים האנגלים והרוסים את הטורקים ונגד כולגריא אין מסית. ובכ"ז מבטחים באשכנז ובצרפת, כי שולם יהיה. ביחוד עמלה צרפת להרגיע את הטורקים והסרבים.

על המצפה.

עברים ויהודים.

לפני שש — שבע שנים נפל כנורלי, לאסר מלחמה בעתונים העבריים נגד הזרנון. בזכות התפתחותה של הספרות הוזהרנונית מענו אז נגדי גם סיפרים עבריים. מעמיהם העקריים היו: על ידי הזרנון אפשר יהיה לנשת אל „החיימה הסינית" שלנו — אל המון בני ישראל ולקרבהו אל תחת כנפי השכינה העברית. כלומר: הזרנון לבשעצמו היה אצל הסופרים העברים ההם רק אמצעי ומנו, ולפי כך החלו לכתב גם הם זרנונית. אמת שמהכתבים הפרטיים, אשר קבלתי בעת ההיא מאת סופרים עברים-זרנונים אחדים, נדפה רוח אחרת: בהם התודו, כי לא לשם תכלית צבורית הם מתעבקים בזרנון השנוא להם, כ"א לשם הפרנסה המרה. לא הגיעה עיד השעה לפרסם את המכתבים המענינים ההם; הזרנון היה בעיני הפרולישריאט הספרותי העברי ההוא למין מדהבה, שאוצרות קרח ננוזים בה, ונחוק רק להזיש יד — ואלפי דיברי זהב ימלאי את כיסם בהרף עין. אמנם לא ארכו הימים, והסופרים ההם ראו את מעותם, כי קופת הכשיף של הזרנון ריקה לא פחות מאוצרות מרת אמבר.

עיקרי מענותי בנגד התפשטות הזרנון היו אלו: הודות לנדודינו ולמצבנו הכלתי טבעי חולים אנו זה כבר את מחלה השניות. יש לנו שתי ארצות, שתי שפות, שתי תורות. והיסוד העיקרי של היהדות — היחידות — חסרים אנו לגמרי (הצפירה הרס"ב, ג' 140). הזרנון היא צרה נחוצה, אולם דרושה הסדרות הכחות הזרנוניים במדור מיוחד ובשיטה מסיימת. והסופרים העברים העגלים בהתפשטות הזרנון, אם באופן ישר או בלתי-ישר — עתידים לתן את הדין, ואיה החבירות הלאומיות המפיעות את הספרות הזרנונית לשם העמילה לאומית — כורים בעצמם שוחה יקולטורה העברית.

לא האשמתי אז את הרמזקרים היהודיים, שהם היו מוכרחים להשתמש בזרנון כתור אמצעי

נפון למתיך בינם לבין ההמון היהודי; לא קבלתי על הסופרים הזרנוניים, שרא קבלו שום חנוך עברי והמקור הראשון של הרבית היהדות זר להם. רק על הציונים והלאומים קראתי הנר, המוילים את כסף השקלים להוצאת מאספים וארנניכ בזרנון לשם תכלית לאומית, בכיכול, בלי דעה, כי באמצעי הזמני: המיכת הזרנון ונדולו — הם נעשים יוצרי התכלית הראשונה וזו היא גולת הכותרת על מפעדיהם „לשובת עמם". ככה היה המצב לפני שש-שבע שנים, בתור הזהב של הציוניות. במשך ששמה זו הלכו מים רבים אל ים הרפתקאותינו; קברים חרשים נכרו בבית-העלמין הלאומי שלנו; חללים חדשים נפלו על שדה מערכות ישראל, ומזבחות רבים נהרסו ונכנו ונהרסו במחנה יהודה. ובוחים סוערים הוכחות „מדעיות" וחדודי השוק — ושאלה הזרנון במקומה עומדת. הוכוחים והגדופים ההם, שהמטרו במשך שבע שנים, לא פתרו מאומה ולא בררו את עקר הפלוגתא אף במשהו. אבל הן שבע השנים הללו חרפו לא לשוא. ישנן עובדות חיות וקימות, מספרים מדויקים ומעשים רבים הבאים ואומרים: דרשוננו. ובחמר הזה, שנהגנו לנו השנים האחרונות ע"י עובדות ומעשים, הנני אומר הפעם להשתמש לחוק דברי שהנרתי אז, לפני שבע שנים, נגד בלשני הזרנון ובהנני.

א. ליבו שיצקי.

ר' מאיר איש-שלום.

ביום כ' שבוע שעבר נפטר בוויין הרב החכם, החוקר העברי ר' מאיר איש-שלום בן ע"ח שנה. לא רב היה האיש הזה ולא חכם במיבן המודרני, לא סופר עברי לפי צורתו הידועה ולא תלמיד חכם מביהמ"ד שבארצות המזרח, לא כטיף ולא דרשן. הוא היה מפוס בפני עצמו, הכולל בקרבו את כל אלה, אבל רק את מדותיהם היפות של כל אלה. לר' מאיר איש-שלום היתה נפש כאלו ברר היוצר את כל רטוב שבכטה מיני נפשות למזוג ממנו מזג טוב אחד, להראות לעילמו: ראו, עשיתי לכם דוגמא מחכם יהודי אמתי. חריפות התלמיד-חכם הפולני, בח הבוחן והחוקר של הפרופסור האירפי, עמו הברור והחד של סופר מודרני, לשונו המבריקה והמלהיבה של מטף מודרני ובדיחותו ורכותי של דרשן נפלא ליטאי, ידיעה עצמו ונאותו של חכם וחוקר אירפי וענוהנותו של הלמד חכם מביהמ"ד הישן, כל אלה נתחברו בנפש ר' מאיר זה ורוחו מעידו עד רגע מותו. מעולם לא שאף לנדולות, לא דרש מן העולם בלום רק פת לחם, למען יוכל לעסיק בתורה ואמנם מאהלה של תורה לא מש כל ימי חייו. רק בה מצא תכלית חייו, שעשעיו והגיונו. עקר פעולתו היה להרכיב תורה בבית המדרש היחיד במיני, שיסד הרב המטף הזיוני ר' אהרן יליקניו. מי שלא שמע את למודו מביהמ"ד ההוא לא טעם מעם מתיקות התורה מימיו. כל חכם יהודי או ס"ם בן תורה, שבקר את וויין, גא שכת לבקר את בית מדרשו, באחד ממפלאות עיר המלכה, וכל ימיו לא שכת המבקר את נעם מדברותיו וכן שפתיו בפירושי התורה או המדרש. הוא דלה מבאר התורה חכמה עמוקה במקום שלא ראה שום אדם רק מלים ריקות. כמה מעיות קדמוניות החזיר לאמתותן, כמה מקורות חכמה נעלמות נלה בחקירתו ובכמה מקצעות בתורה, שהיו מכיסית בעלטה מאין יודע את המסכות, שכתן נכתבו ותחתיו והנאים נולדו, האיר אור גדול בחקירותיו ההיסטוריות, הכלשניות וההקשיות. אין כל דבר נעים ממנו מכל חררי התורה וחכמת ישראל. קשה למציא מורה או רב אי חכם שהיה חביב ומכובד כל כך עד תלמידיו ושיבועי לקחו כהחכם הזה. כאיש אלקים קדוש העיזותו כל תלמידיו. אבל גם לדורות הבאים חלק מחכמתו בספריו „ש"ח הגדה", „אינקלים ועילום", „ספרי דבי רב", פירושו והנרותיו על המבילהא, פסיקתא רבתי, סדר אליהו רבה וסדר אליהו זמא וברייתא דמלאכת המשכן. „מאיר עין" קרא לבאוריו וכן הם באמת לכל הוגה כם. — הוא נילד בעיר קטנה באונגרון סמוכה לקאשאו. בימי נעורו כבר

נודע כחריף ובקי נפלא. בשנת תרכ"ד נתמנה למורה בביהמ"ד הנ"ל. בן שנת תרמ"א עד תרמ"ו הוציא את הירחון „בית תלמוד". באשר נוסד ביהמ"ד לרבנים בוויין נתמנה למורה קבוע שם. הוא היה גם רב ליהודים אשר בבית האסירים. — המון עם רב לוהו לבית עולמו וביניהם כל ראשי הקהלה, כל הרבנים בוויין, כל תלמידיו. בחצר ביהמ"ד הספידוהו הרב הישיש ד"ר שמידל ומנהל ביהמ"ד לרבנים פרופסור שווארץ. בבית"ק הספידוהו הרב הראשי ד"ר גידמן והרב ד"ר נלכהוז ובשם הנתנה הקהל יועץ הכניה סמיאסני וגם אחרים מתלמידיו ואוהביו. הנצב"ה.

ישע ופדיין.

„הקופה הלאומית" או „הקרן הקימת לישראל" נבראה בשנת 1902 לתכלית יסוד מושבות ליהודים בארץ-ישראל במדה מרובה. הקופה מבילה נדבות יחידים, הסרנישים את עצמם מחויבים לחוק כפי יכלתם את עמנו הנודד זה כמה מאות בשנים בכל ארצות תבל, נדרף ומדוכא מכל עמי הארץ, יען זר הוא בכל מקום, בלי מצוא מנוח לכף רגליו, לעזור לפתור ברצות ה' את שאלת היהודים בדרך עזרה עצמית ולהקל את צדת עניי אחינו ואת תלאותיהם. במשך ארבע השנים הראשונות נקבצו כבר לקופה היהודית יותר ממיליון כתר ומחצה. הבסף הזה לא בא מידי בעלי מיליונים; הוא בא מידי העם, מיר אכיונים ואכיוני אכיונים, כי אלה נשארים תמיד הננים הנאמנים לעמם. אין זאת נדבה משפילה, אך גם לא קרן נועדה לעשות עסק. הקופה הלאומית היא הון כל העם וכן ישר לעולם. וכן גם האדמה, אשר יקנו בכספה תהיה נחלת כל ישראל לדור דור. עד כה נקנו כבר חלקות אחדות בא"י. אבל מעשים גדולים קימים לעד יוכלו להעשות רק אז, כאשר יכיר כל יהודי את התכלית הקדושה של הקיפה הלאומית, כאשר יכירו כל איש ואשה ביהודים, כי חובתם היא לפקוד בכל שעת הכשר את הקופה הלאומית בנדבה קטנה או גדולה ולא תהי התכלית הגדולה והרוממה הזאת גרועה מהתכלית כל חברה קטנה. — הננו עם בן אחת עשרה מיליוני נפש. אלו חפץ כל אחד ממנו להת בכל יום הלאה אחד לקופתנו, כי אז נאסוף בשנה אחת ל"ו מיליוני בתר ואחרי עשרים שנה תהיה לנו מיליארד! ואז יהיה ביכלתנו לכונן לנו יסוד חזק להתפתחות צבור לאומי, לחיים חפשיים, ושקמים, בלי תעלולי האנטישמיים, בלי פחד פגרומים, בלי יסורים רוחנים וכלי צער חמרי, אשר בהם אנו נמוגים ואוכדים בנוים. עשו למען בכבוד היהדות המחולל, למען עתידותנו, למען חיינו! „אם אין אני לי מי לי", אמר ראש רבותינו חכמי התלמוד. איש לא ידאג בעדנו, איש לא יטח בשבילנו ורק כאשר נחפוץ אנחנו באמת ובתמים אז יעזרנו אליקינו! — לבן ההנדבו יהודים בכל עת כאשר תשיג ידכם כשביל-הקיפה הלאומית. תנו לאחיכם את האפשרות לעבוד ולחיות, כמו שיש לבני אדם אחרים. פדו את שם ישראל מקללת העבדות ומחרפת העמים. חזקו את הקופה הלאומית שלכם, אז התחזקו אתם, התחזקו אומתכם! ראו ארץ אבותינו נפרתה מתחת אפטרופוסית העמים והיא עומרת כלה חחת יד ידידינו הטורקים, קנית קרקעות וכןן בתים וכל הנאי החיים הוקלו שם ואמ לא בקרוב נרכוש לנו שם קרקעות בכל האפשר אז יפלו ידיו אחרים וקשה יהיה להוציאם מתחת ידם. בזמן הזה אין צדקה גדולה מזו להרכות את הקרן הקימת, כלומר לפדות את נחלת אבותינו, למסרה בידי בנינו, לכל יקללנו בצדק, כי בקלות-דעת של הדור הזה נמסרה הארץ בידי נכרים. שימו נא אל לבכם, כי בדרך הנא יהיו כל היהודים שואפים לעשות מה שיעשו עזה הציונים המעשים, בהיות המון העם עימד עדיין מרחוק מתוך עצלות ושנאת דבר חדש. אבל אם לא נעשה עתה מה שאי אפשר יהיה לעשות לאחר

זמן, הלא יהיו כל ישראל בעתיד צועקים על מה שעבר ולא יוכלו לתקן. מה שחסר לנו עתה הוא הון לאומי, להכן מה שיעבור זכנו. לכן על כל יהודי, אף על המפקק, לתת בכל שעה הכשר נדבות לקפה הלאומית ולא לבטוח כזה על הציונים המעטים, שלכם דוי להשמיט מה שנחוץ לעשות מיד, אבל יום קצרה מאין כסף.

מ"המזרחי"

חוקו ונתחוקה!

אחים לדעה! לצערנו הגדול לא יכולנו עד עתה לענות על המכתבים הרבים, אשר הגיעו לידינו ולעבוד במרץ בעד קדושת רעיוננו, מחוסר כחות לעבודה כפי הצורך למפעל רב הערך הזה, אשר העמסנו עלינו, ולהגלי חלשת העבודה באה גם חלשה הנועה. על בן נמרנו למנות את סגן הועד שלנו, את הרב הג' וכו' דר. יוסף מנחם זינגרליך למזכיר ראשי של לשכת המזרחי בעד גליציא וכו' בוינה ונכון הוא לנשות אל עזרתו.

חברים! ברכשו לנו את החכם הגדול והיהודי האמתי הזה, מקוים אנחנו לעורר את המזרחי לחיים חדשים ולעבודה רצויה על כספים רחב.

חברינו! מיום שנלה ישראל מעל אדמתו לא היה קיומו כסכנה גדולה כהיום הזה. חכרה ככיבול יהודית, המראמת בשם "חברת קולטורה", תמיר את אלקי ישראל בפנתאיסמוס ואת הלאומיות האמר להחליף כאוניברסליות. את הורהנו מורשת אבותינו הם מורידים למטה מהשורה השניה לתורת הגזע. והציונות? אם אינה עומדת על כספים היהדות, אחת היא לנו אם נאמין כאפשרות התגלמותה או לא. — להשקע בכמן האיניברסליות ולהעלם, אחת היא לנו אם נטמע בין שכנינו האירופיים, בין הסינים כמזרח אסיה או בין הגוים הפלסטיניים כמערבה. ולמה זה הכל ניגע, לבקש לנו ארץ החת שמי אסיה? על זה יעיד — באשר נראה לצערנו כעינינו — המספר הגדול המבהיל מכנינו, אשר קלטו אל קרבם את הקולטורה המרעילה הזאת, ועוזבים את מחננו גדודים גדידים.

חברים! אם האיש הקדושה של הציונות לא כבתה בלככם, אם עוד תשבעו להגל יהודה, קומו ונתחזקה, נחזיר העמרה לישנה, נחזיר להעם את משאת נפשו, את הנאי קיומה, נלמדוהו קולטורה מהאמת לרוח היהדות, נחדש לו את כח האמונה נחזיר לו את תורהו, נחזיר לו את אלהיו.

לשכת המזרחי בעד גליציא וכו' בוינה בקולומיא.

הכתבה: Osias Fadenhecht, Kolomea.

מכתבים מזרי המדינה

קראקא. ביום ג' שבע שעבר היתה ישיבה כללית של מועצת הקהלה פה. על סדר היום עמד דבר קנית קרקע לבנין בית העם. על הענין הזה הוציא הפרנס טר עהרענפרייך, שתאר באריבות את מצב הדבר והציע לקנות את הקרקע אשר סמוך לבית"ח היהודי. הפרנס סר היימאן ההנגר לקנין הקרקע באמרו, כי אינו מוכשר לכנין בית הקהלה ומחירו רב ביותר ואפשר להשיג קרקע אחר במחיר נמוך. מר יהודה בירנבוים המליץ על הקרקע הזה והראה על מעלותיו. ובן המליץ גם מר פינחס לנדא באמרו, כי עון שאין לו כפרה הוא, לעזוב מקרה טוב בזה לקנין קרקע. ד"ר דייכס ההנגר לקניה. משנה הנשיא ד"ר רפאל לנדא הוכיח באריכות את העדך הרב של הקניה לעתירות הקהלה ואת נחיצות בית העם לקהלתנו. חלק מן הקרקע אפשר למכור לחברות באופן שיהיו רוב מוסדי הצבור ביחד. אחרי שדברו ד"ר לזיער וד"ר אינגן לנדא נגד הקניה ודרשו להשמיט את הרבר החליטה המועצה ברוב דעות גדול לקנות את הקרקע.

קראקא. (חג היובל). ביום כ' ש"ז הקהיל נשיא הקהלה ד"ר שמואל טילעס את ראשי הקהל לישיבת חגיגה. אחרי נאומו של היובל ננעלה הישיבה לכבוד החוגג. — כערכ ההוא כוננה החברה "אנשי חיל" (יהודים שעברו בצבא) חגיגה נהדרה ככיהכ"נ הישן. הכית היה מלא מפה אל פה. בין הנאספים נראו כל פרנסי הקהלה, שר הצבא, המצביא חיל העיר, גנרלים אחדים להקת מנגני הצבא נגנה ככיהכ"נ החזן המפואר מר משה ישור זמר, "הנהון השועה" ושיר העם והה"ג מו"ץ ר' פינחס דמיצער דרש דרשה יפה רבת התכן והענין לכבוד החג. כערב חגנה הח' "נושאי המטה" חגיגה נאה בבית הפלחה. להקת המנגנים של מר קוגל נגנה נגינות נהדרות והש"ץ המפואר ר' אשר הירשברג זמר עם משורריו מה טוב, הנהון השועה, ה' כעוך והוציאו ס"ת כהפלה על הקיסר. הרה"ח ר' לוי ברנר דרש דרשת החג. אח"כ נערכה משיחה יפה. כ"ו כוננו ראש הח' מר ווי קוגל, מר ש' וואסערלוף זמר מ' הירשברג. — ביום ג' בשעה י' בבקר ערכה, הנהגה הקהלה חגיגה בכיהכ"נ הישן. את דרשת החג הרש הרה"ג ראכ"ד פה ר' מאיר הכהן ראפפורט. הדרשה היתה יפה מאד כתכנה וכצורתה אשר כמות לא נשמעה פה זה כבר, הכל הכיע לו תודה. אלו היה הוא איש כריא לא היו צריכים למנות רב אחר, אבל לדאכוננו הוא רפה כח והוא עצמו הורש למנוה אב"ד. — בשעה י"א הוחג החג ככיהכ"נ לנאורים. הש"ץ מר יוסף פ"שר עם להקת משורריו שרו את שירי היום והרב המטיף ד"ר י. הון דרשת החג כלולה כהדרה וכשינויותה כדרכו חמיד.

לבוב. רעיון הקנגרם העברי עורר פה את כל אלה מאחינו המשהוקקים לתחות האומה. ועד חברת "הקות ציון" התענין הרבה ביישיבתו כשאלה הזאת והחליט לכקש מאת הועד המכיז לקבוע מקום הקנגרם כקראקא הקרוכה לאשכנז, לפילן, לאונגן ולכל מדינות אוסטריא. קראקא היא מקום מאורי התורה מקדם, ע"כ אין מקום מוכשר לכנסיה של תרבות יהודית כמות. לאשכנז לא יוכלו יהודי המזרח ללכת. הוחלט לתמוך בידי הקנגרם במאה כתר ולעורר את סניפי האגודה על נחיצות הבניסה. ועד אזרחים פה החליט להדביק לכבוד חג היובל פתקאות כמקום הקמת נרות, ולחלק פדיון הפתקאות החצי לקהלה היהודית והחצי להנהגת העיר לטובת עניים. הבה נראה כמה יקדיש שלמון הקהל לקפת ביה"ס העברי האחד בעיר והמתקים רק מנדבות הציונים. פב"ג.

מכתב מאמריקה.

נ"יורק. סוף חשוון. סער הבחירות קם לדממה, המנצחים והמנוצחים ירדו מעל הבמה, לנוח מעמל הבחירות. רבים נפלו במלחמה, שש מפלגות. אבל מפלגת של שום אחת לא היתה נוראה כמפלת אותה המפלגה, אשר בקשה להיות באת-כח הרבע היהודי בבית מועצת העם בווישינגטון — הסוציאליים. אלה אשר עשו תעמולה נפלאה, אשר עברו יומם ולילה במשך ארבעה חרשים, אשר הלבו מבית לבית ומחדר לחדר, לרבוש "וואומס" (רעות) להקנדירטים שלהם, רצו דוקא לזכות את רבע היהודים בציר משלהם, להרכיב על ראש תמימים איש, הרוצה להפוך את אמריקה ולהעמידה על ראשה. היהודים ראו בזה סכנה פן יאמרו, כי אין היהודים שבעים רצון לעולם וכמו ברוסיא הם רוצים להשביט גם פה את שלום הארץ. היהודים בקשו להראות, כי בארץ, אשר מצאו בה מנוחה, אינם מבקשים תואנות. היהודים נצחו והראו ברור כיום, כי אין להם שום דין ודברים עם הסוציאליים, אף שהם מורע היהודים. אבל בכל זאת רחוקים היהודים פה מחנופה למפלגה השלטת, הרפובליקנית, אף שהכל ידעו, כי היא הנצח. כמעט כל היהודים בניוירק בחרו בקנדירטים מהמפלגה המתנגדת, מהדמוקרטים, מצד בראיאן. ברבע היהודים יצאו הרמוקרטים במנצחים הן למועצת

העיר, הן למועצת המדינה ולמועצה הכללית של ארצות הכרות. בין הנבחרים נמצאים יהודים רבים גם למשרה הרמה של מזכיר הכספים של מדינת ניוירק נבחר יהודי, שמואל קעיניג יליד אוונגן, אדם חשוכ כין אחיו היהודים כרבע היהודי.

העתין היהודי "מאנכלאט" נהן מקום רוב נאורי להצדיק את הרבנים המתקנים נגד מהנגריהם וכתב שני מאמרים ארוכים, במ ההאמץ להוכיח את המאור שבנאורים וכי הרפיוס היא הולדה ישרה מההפתחות היהדות... נגדו יצא העתונאי הצעיר הציוני הנלהב גדליהו כוכליק במאמר אחר קצר, אבל שכלי והוכיח אי-ממשות דבריו ושכל תקין הרת היא אביד וחבלה ולא התפתחות. העתונאי הזה נתחבב עד מאד ע"י מאמרו זה, אשר נצה בו את הרב, אשר הוא הסופר העברי הנודע מ"דכי זאב רייזען מחבר ספר תולדות היהודים כאמריקה ומאמרים אחדים ארוכים כ"השלח". הוער, העמל לאחד את כל יהודי ניוירק לקהלה אחת גדולה, צועדה קרימה והכל רוצים בזה, ולא רחוקה עוד העת, כי תהיה לנו קהלה עצומה של מיליון חברים.

ישנה פה קהלה אינרית גדולה ושמה "חכרה כיה המדרש הגדול של אנשי אינגן", שנתסדה כשנת תרמ"ה וחשובי יהודי אינגן נמנו אליה. היה להם כיה כנסת נאה וכיה מדרש גדול והיתה קהלה יפה גאון הרכע היהודי. אבל השלמן נתערב וזכה את הקהלה כרב והוא ר' משה וויינכערנער. אבל הרב הזה ידע, כי אין יורדים לאמריקה להרכיז תירה, כי אם לצבור הון ונעשה לסוחר, ולא רק זה, אלא התחיל להתחרות עם בעלי הכתים שלו ולאחדים מהם גרם נזק רב מאד וושהמש כאמצעים מכוערים, לקפת לאחדים גם פרנסתם. הרבר העלה חמת הקהלה ואחרי שעבר זמן שכירותו לא רצו לחדש את החווה אתי. אבל הוא הושיב עצמו כעל ברחם של כעה"כ על כסא הרבנות. בסוף היו אנשי הקהלה מוכרחים למכור את כיה הכנסת שלהם וכל אשר להם רק למען התפטר מהרב הזה. אבל ללא הועיל. החברה התדלדלה וחדלה מהתקים. ע"י התעוררות אחרים ועמדם שכו לתחיה וכנו להם כיה כנסת חדש מפואר וחנכו איתו בראש השנה האחרון. כמיכן עשו כחכמה, כי הרב הנ"ל לא יכנס לבית הכנסת. אבל הוא לא שתק, הוא הוציא חרם "כגזירת עירין קדישין" על מי שיתקע בראש השנה, כי הרב עשה כמרמה ונתן להדפים את החרם ואת האיומים כלשון זשדגון וחלקו בין הנשים והנה פחדו מאד ולא נתנו את האנשים לתקוע כשופר. הרב צועק, כי לא ינוח ולא ישאיר להחכרה אבן על אבן.

שמריה הלוי לזון, הציוני הנלהב הוא בדרך לכא הנה בתור שליח חכרה "העזרה ליהודי אשכנז" לאסוף כסף לטובת בית הספר הטכני, העתיד להכנות בחיפה. כפקודת אגדת הציונים כאמריקה יסע הצ"ל מעיר לעיר להטיף לטובת הציונות. הארח הנ"ל כבר היה כאן לפני שתי שנים ורכש לו אוהבים ומככרים רבים, ועוד יותר להציונות. לדגלי עסקי כקרתו בערים קטנות וככפרים רבים רחוק מניוירק ומה נפתעתי בהכיתי אל היהודים שם, מה שונים המה מאחיכם בניוירק! בניוירק במעט כלם שנו תהלכותיהם והמירו מנהגיהם ודרכיהם, אבל לא כן בערים הקטנות וככפרים. כמעט בכל עיר ועיר קטנה תמצא תלמוד תורה עם מלמדים שלשה או ארבעה ובית הכנסת מלא שחרית וערבית בכל יום. יהודים הולכים בדרך אבותיהם כמו בקהלות היהודיות מעבר לים בגליציא ובאונגן. אבל את הפרוד לא שרשו עוד מקרבם. כמעט בכל מקום מוכרה אתה למצוא שלש קהלות: גליצית, רוסיית ואונגרית. נפרדים המה בכל מקום, ביחוד נפרדים ורחוקים הם הגליצים והאונגרים מהרוסים. מדוע? אפשר, כי הרוסים נשכרו מעט מהצלחתם, אשר הצליחו כאן יותר משאר היהודים וישמן ישודון ויכעט. כעטו בדתם ובמחויקים בה. עובדה היא, כי ליהודים מחוץ לניוירק יש פרנסה בריוח, כלם מצליחים ב"ה ועושים עסקים טובים, ובכל זאת רק חלק קטן מאד מהמתגרים מחליט לעזוב

... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל

... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל

... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל

... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל

... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
... וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל

Dodatek do „Hmiepe“ Nr 48 1908.

רמת המצפה

יוצאה לאור בכל חודש

חוברת יב.

פני הדור

שמות רבים כבר המציאו, לצין בו את אפיו של הדור הזה או כמו שרגילים לומר אצלם: „שנות המאה“ האלה. זה קורא לו „דור הקיסר“, זה — „דור הפחם“, זה — „דור האלקטרון“ וכו'. וכו'. אלו בי היה הדבר תלוי הייתי כורא לו „הדור החנוטי“ או הדור הקונורוטיכי, למרות ההתקדמות הנראה לעינים ולמרות ההמצאות החדשות, הצעות ככהין ופשריות ולמרות חרות הדעות והתנכרות הסוציאליות והחמירות. אמנם כן קונורוטיכי הוא דורנו זה ער שאין דומה לו לא בימי הבינים ולא — או טוב יותר ומכל שכן — בימים העתיקים. וסמנך: אין יך דור, שהקפיד כל כך על הצורה החיצונה כנמוסים, כמעשים, כמנהגים, כדבור וככתיבה כדורנו זה ואין לך דור שהקל כל כך בפנימיות כל דבר כדורנו. התוך שבכל דבר נקפא, נחלד, עומד כעינו, כמו שנשאר בדורות הקודמים ולא התפתח עוד ומתוך שלא התפתח פג טעמו, אם לא נשחת לגמרו או נבוק כליל.

היש כדור הזה פילוסוף מקורי, שהביע איזו מחשבה חדשה, שעשה רבולוציא בעולם המחשבות? היש כדור הזה פימן אמתי בכל העמים? היש כדור הזה אמן אמתי יוצר דבר, שיחיה לו ערך קים לעד, כמו בימים העתיקים או בימי הרנסנס. בעולם המחשבות ישנם רק מפרשים, המתפללים כרעיונות חכמים קודמים ועישים להם פירושים ופירושים לפירושים. בעולם השירה ישנם מציירים

כל כּאָרע היא מנוחה שתי פעמים — בתחלתה ובסופה.
הגרוע שבחרשים הוא מי שאינו רוצה לשמיע.
אין די להרים את הנופל, צריכים לחמוך בו אחרי כן.
האהבה היא שגעון, אבל לא כל המשגעים הם אהבים.

חידות ההגרות הנפראות

ע"ד עשרת השבטים ופתרונו

מאת שמעון מנחם לור.

תכן העניינים, פתיחה. פרק א', סוד הסמכטיון כחור אות לקרועת שבת. ב. הסמכטיון והרי החשך" כיוחסם להשבטים. ג. ההגרה על אדות „בני משה“ ויסודה. ד. ממלכות ישראל בערב הרומית ובאפריקה המזרחית, ממלכות יהודיות של הכוזרים, החליזים והאואורים באירפה. ה. אלדר הדני וספוריו. ו. נפלאות עשה"ש מקימות ע"י ערים נכרים, ז. מהות השבטים הנ"ל וסוד „שבט ינוס“. ח. ממלכת ישראל באזיא התיכונה. (כשורת בנימן מטרידו). ט. בשורית ע"ד ביאת עשה"ש והמשיח. יב. מלכת ישראל במדבר ערב. יג. ממלכת ישראל כהורו (דברי הומים של עשה"ש ושליחותו) (ממלכת ישראל במדבר ערב). יד. ממלכת ישראל באופטרליא. יז. ער-ראיה לכל הגרות. טו. אגרת יעקבית נחרי ישראל באזיא המזרחית ובאופטרליא. יח. ער-ראיה לכל הגרות. טז. אגרת נחמה מבני משה, אשר מעבר לנחר סמכטיון. מז. שבתי צבי ועשרת השבטים. יט. הגרת היהודים הארומים" ויסודה. יח. תירום מסעים לבקש את עשה"ש (מכתב רבנים אל בני משה). יט. עשרת השבטים והסמכטיון בחינא. כ. עשרת השבטים באמריקה. כא. האנגלים — עשרת השבטים. כב. היפנים — עשרת השבטים. כג. בטול ההשערה החרשה, שהתכוללו עשה"ש כגויים. כד. פתרון החידה. כה. השבטים ומחלקותם בא"י ואופן גלותם. כו. יהודה וישראל גוי אחרי. כז. עשר שבטים בומן הזה. כח. אחרית דבר.

כל הפרובלמות האלה תתבארנה בחקירה מרעית חפשית, בהגרות כל הומנים בענין זה יגלו מקורן ומהותן, כל ההשערות תבחנה, להעמיר את הדבר על אמתותו.

מחיר הספר 2 כתריום. — להשיגו ע"י הארמיניסטרציא „המצפה“ בקראקא.

את הגיזי בניורק, רוב רגולים ישארו בניורק ומכבדים פת ידם לחבריהם, בזמן שיש מקום בריוח בחוץ בניורק.

מחרוב ומרחוק.

שוונות, במדינת ארקנזס באמריקה הצפונית התחוללה סופה, שהחריבה ישובים רבים וכחמשים נפש אדם נהרגו בהם. -- באניה האישלית "סרדיניא", שעברה מן האי מלסא למצרים, פרצה אש, הנוסעים, רובם ערבים מיושבני מלסא, קפצו הימה, אבל הסער מנע את ההצלה, כמעט כלם, קב"ג איש, נטבעו או נשרפו חיים. -- קיסרית רוסיא חולה זה זמן רב סחלת עצבים, רוח עצב שזיה עליה והיא מפחדת ככל עת, פחד המת, שהיה עליה לשאת מפני מכתכי ההתראה, שקבלה בעת המרידה, הביא עליה את המחלה הנוראה הזאת. -- באשר שבה אמו של קיסר רוסיא מארץ הניא הפיד איש במבה על המסע, שלא התפוצצה, כאשר נתפש האיש רמית את פקיד רפוליציא. -- במדינת פנסילוניה באמריקה הצפונית התפוצץ מכה פחם, מאתים וע"ה פועלים נקברו חיים או נשרפו. -- בים היפני נתקלו שתי ספינות קישור ונשברו, כשבע מאות איש נטבעו בים. -- מלך פרס קבע תחת הפרלמנט מין מועצה, שהוא עצמו ימנה את חבריה, להועט עמה על ציכי הממלכה, אבל שום דעה לא תוכל לחוות. -- במוסקווא נגלה, כי שר העיר והפוליציא עשו שותפות עם טורקים, ששרדו זה שלש שנים את אנשי העיר בשם חברות המורדים, כפטרבורג נגדו עמדות משר, שהתכונן במדה מרובה.

*

אותות כבוד ליהודים, בגלל חג היובל השינו ראש הקהלה הקראקאית ד"ר שמואל טילעס אות הכבוד של פרנץ יוסף, גם ראש הקהל הברודי השיג אות כבוד, גם שני רבנים ארתורסקים השיגו אותות כבוד; הגאון ר' ליבוש הורוויי מסטאניסלב, והרה"ג ר' אבלי שנוור עטרנוב, הראשון או"כ של פרנץ יוסף והשני אות זהב עם הכתר.

דרייפוס בלי סוף, ענין דרייפוס נתעורר עוד הפעם בפאריז נכלאה אשה זונה אשת המציר שטיינהייל בחשד, ייהמיתה את אמה ואת בעלה והיא, שבשעת גלוי הרצח נמצאה כפותה יד, האשימה במרמה את בן שפחתה, עתה מזכירים העתונים, כאשר מת נשיא צרפת פליקס פור פתאם נמצאה אצלו האשה הזאת, למנוע שעוריות העלימו את הדבר עד כה, עתה משערים, כי הזונה נשכרה להמית את הנשיא יען הוא ידע כד סתרי ענין דרייפוס.

רצח ושוד, ברחוב סוביעסקי בלובו, אחד הרחובות ההומיות, נמצא ביום ה' שבוע שעבר המונג שלום שטאף, זקן בן ע"ה שנה ואשתו מתים בביתם ונגלגלותם רצועות, הרצועה הוא שומר הבית פעאדאראק, שנעלם בלילה ההוא, הרדוג היה עשיר והניח בצואתו עשרים אלף כתרם לקרן שימת להשיא בלות עניות, ת' כתר לבית היתומים היהודי, ת' כתר לביה"כנ ביאריטשוב ומאות אחרות לחברות של צדקה, כפי ההשערה בזו הרצועה ארפי כתר אחרים, הרצועה לא נתפשו, הרופאים משערים, כי שני רוצחים היו, ביום ו' היתה הלוגית ההרוגים, היללה היתה גדולה מאד, שני רבני העיר הספידו אותם, המון רב נהרו אחרי המטות וביניהם ראשי הקהלה ונבאי החברות.

יהודי קאוקז, את היהודים היושבים בין הררי פאוקז בכשה ממשלת רוסיא לקחת לעבודת הפוליציא, כי כלם נבורים מלומדי מלהמה, עתה סבלו מאת הממשלה את השאכה אם יהודים רבניים הם או קראים, כי להקראים ישנן זכיות כמו לנוצרים ואם הם יהודים פשוטים הם פסולים, בעזרת "חוכבי ציון" בארסה קנו יהודי הררים סרסע אצל רחובות בא"י להאחז שם.

שביתת יום א' באונגורן, המניסטרוים למסחר באונגורן הודיע את הצעתו החדשה בדבר שביתת יום א', בבתי מסחר גדולים חלה חובת השביתה משעה ח' בערביום השביתה עד יעשה ו' בבקר שאחרי יום השביתה בלי הפסק, וכן בחניות שבעיר הממלכה בערים אחרות חלה חובת

השביתה בששה חרשים בשנה משעה ט' בערב שרפני יום א' עד שעה ז' של יום ב' בכפר, בששה חרשים אחרים, שראשי העיר יקבעו אותם, תוכלנה החניות להיות פתוחות ביום א' עד שעה י' בכפר, חניות של מזון יוכלו לפתוח כל השנה עד שעה י' ובמקומות קטנים עד שעה י"א, חרשות ביד הסוחרים ממין אחד לאסור את פתיחת החניות לגמרה ביום א', לפי זה יוכלו הסוחרים הנוצרים ככל מקום לדרוש מהנהגת העיר לאסור ליהודים פתיחת חניותיהם אף לשלש שעות, י"ש אסור למכור ביום א' רק עד יעשה י' בכפר, המשרתים הפשיש מעבודתם ביום א' אף בשעות המותרות במסחה, בעל מלאכה השוכנת בשבת יוכל לעבוד בב' י' ביום א' בעצמו, אבל בלי עוזרים, העובר על החקים האלה יענש בקנס עד חמשת אלפי כתר, ליהודים שומרי שבת יהיה החוק הזה אסון גדול.

הרה"ג ר' אברהם יהושע העשל רובין, בצפת נפטר הרב אב"ד לערת כולל גליציא ואונגורן מו"ה אברהם יהושע העשל רובין בן ס"ג שנה, ששמש ככתר הרבנות שם ט"ו שנה, הוא היה נכד הרה"ג אב"ד ברוסטיין, בל מר נפש וקשה יום מצא תקוה ונהמה אצלו, בסבר פנים יפות ובחן ישפתיו חזק ידים רפות ועזר את כל אדם בכל יכרתו, כל רבני העיר הספידוהו בדברים חמים וכל העינים זלגו רמעות, אנשי העיר מכל הכוללים מסרו את הרבנות לכנו הרה"ג מו"ה יצחק רובין, כי רוח הבריות נוחה הימנו.

עוד רצח יהודים, בכפר קרופיעז אצל נארוול נרצחו המונג ר' הירש גרוסמאן ואשתו ובתו באופן נורא, האיש נמצא בכפר שוכן מת אצל פתח ביתו ונגלגלתו רצועה, אשתו שכבה במשתה הנוסה וכתם, נערה בת י"ט שנה, שברחה ונתחבאה כריר, נמצאה שחוטה ונגלגלתה רצועה, הרוצחים לא כזו מאומה, עד כן חידה היא דבר הרצח, כי האיש היה ישר והביב ככל הסביבה, כה מתרבים עתה מקרי הרצח ביהודים, שאנשים הקוראים עתונים כיהגלוס נאורו"ו וה"פוסטמפ" מניחים חמתם כם על לא דבר, וישומי החקים מניחים להסית ולהעיר, שנאה כאנשים שלמים ושיקטים.

נצחון יהודים ברומניא, לה"קירשפונדנץ היהודית" כותבים מרומניא: סוף סוף נחלנו גם אנו, יהודי רומניא, נצחון, "השבועה היהודית" בשלה ע"ה הבר עת ביה"ד הגדול בכוקרשט, את השבועה היא קבעה הממשלה הרומנית בשנת 1844 ליהודים לבנותם ולהשפילם, שום יהודי לא יוכל להשבע באופן בזיון כזה, בשנה שעברה שלח ביה"ד ביאסי פקידה אל הרב ד"ר ניעמורובר, להשיביע יהודי בביה"כנ ע"פ האופן המבאיש והמתפיר ההוא, הרב ענה, כי הוא לא ישיבע כן, כי אין זה ע"פ התורה, ביה"ד המיל קנס על הרב חמשים פרנק, על זה ערער הרב כביה"ד הגדול ביאסי והוא רחה את הערעור, אך הרב לא נכנע עוד וערער לפני ביה"ד העליון בכוקרשט, וביום כ"ד לחדש שעבר באה הכרעת ביה"ד ההוא ע"פ הוכחת מליצו של הרב דיסעסקו, שהוכיח, כי בסדרי המשפט החדשים כשל אופן השבועה היהודית, אחרי שנועצו השופטים הכריעו שהצדק עם הרב ופטרורו מענש, מעתה לא יעיוז עוד שופטי רומניא לבנות את היהודים בשבועה הנ"ל.

נרדפים -- רודפים, הפולנים ברוסיא דורשים צדק מאת לוחציהם ומאת כל העולם והדין עמם, הם עם נלחץ וכל אוהב צדק מרחם עליהם ומרשיע את הרשע, אבל הפולנים ההם עצמם מתנהגים עם היהודים שכניהם כמו הרוסים עמהם, העתונים הפולנים שם דורשים להרחיק את היהודים מכל מוסד צבורי, להפטר מהם, לקחת מסחרם, ענף פרנסתם האחד, הם מכריזים: מוטב לנוצרים, שלא יקנו מתנות כלל לחג הלילה מאשר לקנות מיד יהודים.

נרבות הגונות לישוב אי, מעט מעט מתחילים עשירים יהודים להבין, כי הגדולה שבצדקות היא לתת כתכלית, שכל העם הישראלי יהנו ממנה כדומר לישוב אי, הנדיב י' פיינברג באירקוטסק בסיביר, שנתן ל"כבר עשרים אלף רובל לחכרת תמיכת הישוב בא"י אשר בארסה, מסר זה עתה עוד הפעם עשרים אלף רובל להח' הג"ל לתכלית זו. לחג יובל הקיסר, ביום ה' שבוע שעבר באו שליחי כל הדתות אשר באוסטריא, לברך את הקיסר,

למלאות ששים שנה למלכותו, בין ראשי הכהנים הקתולים, היונים המזרחיים, האונגליים והבוסניים באו גם שליחי הקהלות היהודיות מכל הערים הראשיות והגישו אל הקיסר כחרר מועצת הסתר ספר מכתב-ברובה חתום מאת ראשי ת"ג קהלות מונח בתיבה נהדרה מאד, עשויה עצי הבנים, כסף ואבן יורה, מעשי ידי אמן להפליא, כאשר נכנס הקיסר אל החדר הריעו כל השליחים בקריאת "רם!" ומנהל הדפוסציא ד"ר שטרן, גישיא קהלת ווינ, ברך את הקיסר בשם מיליון ורבע יהודים ומסר לו תורתם בעד בל החסד, אשר עשה להם בכך ימי מלכותו וסיים בתפלה, הקיסר ענה: "בעד הערצת קהלות היהודים אביע לכם תודתי החמה, העם הישראלי נאמן תמיד לממלכה ולחקים והראו תמיד אמונה לביתי ודבקות בני, אני מוקיר את צניעותם ואת אהבת צדקתם, היו בטוחים, כי ברכתכם שמחה את לבי ותוכלו לבטוח, כי אני עליכם." -- קהלת ווינ תקים לכבוד חג היובל בית יתומים חדש וקצבה לתכלית זאת מאה אלף כתר, מלבד נדבת יחידים. -- מועצת העיר טרנפול החליטה להקים שני בתי יתומים אחד כשביל יתומים נוצרים ואחד כשביל יתומים יהודים מקפת העיר. -- חברת "הזהרו בבני עניים" בקראקא החליטה ע"פ הצעת מנהלה הראשי ד"ר רפאל לנדא לבנות בית מעון לששים נערים עניים לומדי מלאכה ולכרוא לו, מוסד חג היובל של הקיסר פרנץ יוסף.

אסון משפחה רוסית, היהודי מרדכי שומיאצפי מקראסנויאסק בסיביר ובני ביתו נסעו לאמריקה דרך גליציא, בדרך יצא האיש מדעתו והכה את כל היושבים אתו עד שנחוק היה לכפותו ולחושב "שומר" לשמרו, בדמביצה הורידוהו בני ביתו כפות ידים ונלקח אל המניסטרט, בקצפו בעט המשנע את הזשנדרם השומרו, הזשנדרם דקרו ומת תחת ידו, מקרה הודון הזה יובא אל הפרלמנט ע"י הקלוב היהודי.

כנפים לאדם, ידוע שספינת האויר של הגראף צפלין, שהיה יכול להסותה באויר למחוז הפצו היא המצאת היהודי שווארץ, אף שהיא אינו מודה בזה והקיסר האשכנזי מרומטו כתור האשכנזי הגדול ישבכל הרור הזה, עתה נודע שגם הכנפים, שעשו האחים רייש באמריקה ועפו בהן כמה פעמים באויר מרחק רב, הן המצאת יהודי אחד ושמו אטא ליליענטאל יליד אישכנז, שעשה כראשונה את הכנפים ועף בהן מרחק סמן ובסוף נשבר כנף באויר ונפל ומת, האחים רהייט השתמשו בהמצאה הזאת ושכללות, הם מודים, כי אין המצאה ז'להם.

השליחי, יצאה לאור חוברת כסלו, תכנה: פרלמנט ישראלי -- אב, נודברג, שנה אחת -- י. ה. ברנד, כשאלת "לאן?" -- בן ישראל, שיר -- שווארצבורד, להשתלשלות התורה הסוציאליסטית -- בר טוביה, ספיח -- ת. נ. ביאליק, יסודות האגדה -- צבי קארל, שיר -- יהודה קרני, טורקיא החדשה -- יעקב רבינוביי, פועלים עברים או ערבים -- ז"ס, הרומאן החדש של יאניצלר -- יעקב פייכמאן, מכתב אל המערכת.

שומר מצוה כהן קתולי אל אכר; פאיועל! שמע עצתי ושמור נפשך מלשנות וי"ש, כי הי"ש הוא השונא היותר גרול של האנושות. -- האכר; צדקת מאד, אבל מה לעשות אם כתיבי קדשנו החריו אותנו לאהוב את השונא, א. לעוו.

משרה הספרות והמדעים.

תולדות אנשי שם בקראקא.

משנות המאה השלישית ועד הזמן האחרון מאת פ. ה. וועטשטיין (המשך מגילון 47).

בסוף החמישה חומשי תורה, שנרפסו בקראקא (שמ"ח), שהשתהפו בהוצאתם ר' יחזקאל ב"ר משה גבאי ועוד שלשה נדיבים חשובים מפה, נמצא כתוב עליהם כדברים האלה: "אין המצוה נקראת אלא על שם הגימט, לכבוד ארבע אנשים, והיו לארבעה"

ראשיים¹). שם האחד פישון. כהן צדק לכל דבר קדוש הוא ראשון. לפני לא ינום ולא יישן. השם ישמרהו כאישון; ושם השני נחון. מבית הלוי שומרי אמת ובטחון. מקים לכל הולך על גחון. והנה אמת הדבר נכון: ושם השלישי חירקל. בצרכי צבור ח"ד וק"ל. בעבודת האל בנשר קל. נקרא בשמו הר"ר יחזקאל: והרביעי הוא יפרת יוסף. ירו שנית יוסף. משכט דין לכל המחנות מאסף. זריו כמצות בצפורה אלה שמורהם. אשר נדבו לכם. פתוחי חותם. לקרבה אל מלאכת הקדש האלוף הר"ר שלמה בר מאיר כ"ץ². האלוף הר"ר יחזקאל בר משה גבאי זצ"ל³. האלוף מהר"ר מנחם סנ"ל בן מהר"ר יצחק סנ"ל⁴. הקצין כמר יוסף בר דן ז"ל הנקרא יוסף פיגליש⁵. ובסוף החלק "יורה דעה" (קראקא, שני"ד) כתוב לאמר: "ואני עבדו בן אמתו יחזקאל בן לא"א בא"מ ר' משה ז"ל עלי לשלם תודתי להורות ולהלל להשי"ת על שהחזיקני וכו' להו"ל פעם שלישי וכו' ד' מירון וכו'". ועל אותם הרברים האחרונים מעיר פרידברג ב"הדפוס העברי בקראקא" ע' 15: "וכנראה היה הרי יחזקאל זה מסדר הארבעה טורים בדפוסים⁶ (?). ולא ידע פרידברג מה הוא סה. ובמה לא חלי ולא מרגיש הוא, כי ר' יחזקאל בר משה זה בשנת שני"ד הוא ר' יחזקאל בר משה גבאי, שנרבו לכו להיות לעזר להדפסת החמשה חומשי תורה בשנת שמ"ח והיא היה ראש וקצין ולא מסדר הארבעה טורים בדפוס" והוא אותו ר' יחזקאל בר משה, שנמנה על "שבעה טובי העיר". ראשי עם, שהקנו בשנת שני"ה את ההקנות הנעלות המפירמית בלן כספרי "קדמוניות מפקנסאית ישנים" ושמו נמצא שם חתום ביניהם עליהן (ע' 23 סוף ס' ר').

השם "גבאי" הוא שם משפחה בשם "גבאי" של הרבה חכמים וכתובים גם פיימנים אחרים, כגון ד' משה גבאי המוכא בשו"ת הריב"ש פעמים רבות (למשל בס' "כ"ח, מ"ו, נ"ג קפ"א, רצ"ב וש"ה) ור' מאיר בר יחזקאל נכאי מחבר עבודת הקדש (מנטובה, ש"ה), הולעת יעקב (קונשטנטיא ש"כ) ודרך אמונה (פאדובה, שב"ג)⁶ ור' שלמה גבאי מקונשטנטיא שהדושו על התורה נזכרים באוני יהושע (קונשטנטיא, תל"ז) ובית ישראל (שם, תל"ח) ור' יוסף שפרוט רי גבאי, פיימן, שנדפס ממנו שיר על הספר "דברי דוד", חדושי גפ"ת ושו"ת (ד"א, תקי"ג) ומוכא שם בס' פ"ג ופ"ד בשם "הפארת הפיימנים" ור' אברהם איזודורו גבאי, ג"כ פיימן בעל "יד אברהם" (ר"א, תקע"ה), אזהרות בארח שיר. והרכה שנים קודם לזמני של ד' משה גבאי שלנו, פרנס העיר קראקא, כבר

¹ רית של שמות ארבעת הנריכים הנקובים בשמותם להלן, והם: א) רבי אברהם יוסף בר דן המכונה יוסף פיגליש; ב) שלמה בר מאיר כ"ץ; ג) יחזקאל בר משה גבאי; ד) מנחם בר יצחק סנ"ל.

² בפנקס החיק נזכר מהר"ר מאיר בר פרץ הכהן דף ליב ע"א, שמת לערץ שנת שי"ז ור' מאיר בר יחזקאל כ"ץ דף מ"ד ע"א, שנפטר בשנת שמה"ה ואולי היה אחר מהם אביו של האלוף ר' שלמה בר מאיר כ"ץ הנ"ל.

³ ר' יחזקאל בר משה גבאי נזכר בן שני ולמעלה שלישי לארבעה הנריכים.

⁴ מהר"ר מנחם במהר"ר יצחק סנ"ל נפטר במנפה בחדש אלול שנת שמי"ח כשמונה חרשים והצי אחר שנמנה הדפסת החמשה חומשי תורה בריח טבת ונזכר בפנקס החיק דף מ"ה ע"א שני בין אלה שנפטרו באותה מנפה, שהיתה מחצי אלול שמי"ח עד שמי"ט. שם בפנקס דף ס"א ע"א נזכרו ונשמט ר"ם מהר"ר שלמה בר מנחם הלוי יום ד' ו' א"ר שמי"ח לפיק, וכנראה ירש מתיבתא מהר"ר שלמה בר מנחם הלוי זה, הוא בנו של האלוף הנריכ מהר"ר מנחם במהר"ר יצחק סנ"ל הנ"ל.

⁵ ר' אברהם יוסף בר דן הנקרא יוסף פיגליש היה מנהיג ודין ומחוננו של פרנס העיר והמדינה ר' יקותיאל ולמן כהניג משה לנרא מפה ונזכר עוד מהם בתולדותיהם בסקונם.

⁶ הספרים דרך אמונה ועבודת הקדש ותולעת יעקב נדפסו כלם גם בקראקא והיינו הראשון בשנת ש"ז והשני בשנת ש"ח והשלישי בשנת שמי"א יא"ל היה מחברם ר' מאיר בר יחזקאל גבאי הספדי קרובו שד"ר משה גבאי מקראקא ובסיועת בנו של זה האחרון ר' יחזקאל, שנקרא כשם אביו שר' מאיר גבאי הנ"ל, שדרכו היה לסייע להדפסת ספרים, כאשר ראינו למעלה, נדפסו פה גם הספרים האלה.

אנחנו פיגשים בתוכה בבני משפחת גבאי והיינו ר' שמואל גבאי, בר אריון גדול, וכנו ר' אהרן, שחיו שניהם עיד בשנות המאה השלישית והראשון ואשתו מרת חוואלש מתו כמנפה. בשנת ש"ב והאחרון נהרג באותה שנה⁷. בשם "גבאי" נקראו בקראקא ונרשמו ונזכרו בספרי העדה כימי קדם כמה וכמה אנשים חשובים, כמו "הנעלה בהר"ר אהרן יצ"ו בהישיש האלוף במהר"ר זלמן גבאי יצ"ו", יום ג' ב' רר"ח טבת ת"ו (פנקס הקהל ס' תפ"ו) והאלוף במהר"ר יצחק דיין ר' שמעון גבאי⁸. יום י' סיון ת"ו (שם ס' הק"ע) ו"הנעלה בהר"ר הירש במהר"ר שבעין גבאי", ג' אדר ת"ח (שם ס' הקמ"ו) ור' אלעזר גבאי בהרב, שמת ר"ח ניסן ת"ח⁹ והג"מ מנחם ציון בר זלמן בינו הנקרא ר' מנחם ר' זלמן גבאי, מחבר נחמות ציון על דרושים (פפר"מ, תל"ז).

תרופה חדשה למחלת הסרטן.

הפרופסור אקמב לורן Laurent מכריס המציא אחרי נסיונות כמה שנים תרופה למחלת הסרטן הנוראה. הוא צרק החת העור מן ציר, שהוא קירא לו פירמול והחולה נרפא, אם לא נשחת עוד כל הכשר והדם ויובל להגבר על המחלה, שא תהווה כחדש. סרטן על הפנים יעביר בימים אחדים; גם סרטן החזה, שגם נחה לא הועיל לו, נרפא. גם סרטן הגרון עבר בלי נתיב. סרטן באברים פנימים הוא מרפא כחניטה, כלומר הוא מקשה את הכשר הצנוי ער שימות ולא יזיק עור. הפירמול הוא נז נכס חריף מאד, שהשתמשו בו הרופאים למהר את דאיר ולהקשות את הכשר, שלא ירקב. הרופאים אינם מאמינים עוד בתרופה הזאת, בדרכס תמיד למאן להנהיג איו תרופה חדשה, שא יצא מכעו עור כעורם. אבל הפרופסור לורן מכטיח, כי הוא כרפא בו המיד ויובל לכסיר אוהו גם לרופאים אחרים לרפא. לכן מי, שבמחלה בזאת ידרשו החולים מאת רופאים, לקחת ע"פ לנסיון את התרופה מיר הפרופסור הנ"ל.

¹ ונשמט הר"ר שמואל גבאי ואשתו מר. חוואלש זיל ובני ההרונ ר' אהרן זיל פנקס החיק דף י"א ע"ב.

² בפנקס החיק דף ע"ו ע"א נמצא כתב: "ונשמט האלוף דתינו מהר"ר שמעון בר משוכס החכם הבולל היה ראש ומנהיג הקהילה וגבאי צדקה כמה שנים מת כיום ו' י"א טבת ת"צ: צ"ב י"ב. וכנראה הוא אותו ר' שמעון גבאי שרבים ואנשי שם התייחסו בו ונקראו פה על שמו. ר' יצחק דיין ר' שמעון גבאי, הוא כנראה הנ"ל יצחק במהר"ר אברהם משה ישראל איילנברג - פריפסל מקראקא, שהיה חתן החכם הכילל ר' שמעון גבאי הנ"ל ורדסן ודין פה כימי בעל הביח ובעל מניי שלמה ואח"כ אב"ד ליסא וליפניק ונפטר שם בשנת ת"ז (ע"י בהברית התולדות גדולי ישראל ע' 24 ס' כ"א וע' 28 בתקנים והוספות ובספרו של העוון, נעשיכמע דער יורען א"ן ריכא ע' 174).

³ ונשמט כמ' אלעזר בהר"ר אהרן זיל בריח ניסן נקרא אלעזר גבאי בהרב ח' שלמה ברך רשקו זילי ושנת ת"ח כמיכח מרף ק"ח ע"א. שנזכרו שם נפטרם לפני ולאחריו מאיחה שנה).

העני ברעניק	מאורשים	יעקב שעכטער
ברעשט	פרומנישקא	
בראניא פריפעלד	מאורשים	ישראל גרויער
מאשציסקא	דוביעצקא	
שיינדיל שטיינהאלץ	מאורשים	זכמן אדלער
מיעליניצא	זאלאצע	

הננו מררכים כחכה את ש"כ מר ישעיו: פרא-פא"ט מפרמיסלא וז' לחתונת כהם מ' רבקה עם מר קרנר. אלימלך צינו ורעיותו—ביסמריא.

הננו מכיע כמז"ט ממעמקי לבי למר ליבוש גריפעל לחתונתו עם מ' צפורה האפנער מאלחאוויץ מז"ט לאכיו הגביר. יוסף גאלר—נדבורנא. ממעמקי לבי אביע כמז"ט לירידי היקר מר ליבוש גריפעל לכחולתו. מאיר נאנגעל—נדבורנא. ברכה מהר ציון למר ליבוש גריפעל לבאו בברית הנשואין. שמואל רוזנהק—נדבורנה. הננו מכרכים כמז"ט את הארון ליבוש גריפעל לחתונתו. חברי הכיכליותקה העברית—נדבורנה. מעמק הלכ הנני מברך כמז"ט את האחים היקרים ש"ב מר ישעיה העוו לנשואיו עם מ' רבקה פיאנט ואת מר אברהם העוו לארוסו עם מ' מויבה רייניש. גם מז"ט לאכיהם. יוסף לע"ו שעניישוב.

כרנשי גיל אברך כמז"ט את האחים כ"ד מר ישע"י לעוו לאפריונו ואת מר אברהם לעוו לארוסו. כמז"ט מיוחד לאכיהם. אלימלך לעוו—שעניישוב.

מקרב לב פנימה אניש כמז"ט לאחי היקר מר אברהם לעוו לארוסו. נחום לעוו—שעניישוב. תול כמל ברכתי כמז"ט לירידי ש"ב מר דוד קארפך כמיטשין לחתונתו. מז"ט להוריו. משה ענגראר—פשעווארסק.

מלב עמוק אברך כמז"ט את גיסי היקר מר משה פיקהאלץ לארוסו עם מ' שרה נאלדשלאג מכול-חוב ואת ש"כ מר משה גראב לארוסו את מ' מויבה גע"נער, ואחרון הכיכ יעסור על הכרכה ש"ב מז"ה שרם פרענקל מסמרי לארוסו כהו מ' רחל עם מר שמואל בערמאן מטורקא. שמואל פריערלער—סמרי.

כדיצה וחרוה נביע כמז"ט לדודנו הח' מר פישל בן הנ' מר יעקב בריימאן מטרינפול לחתונתו עם מ' חוה גיטווירט. האחים רוזנער—כונצנוב.

הננו מכרכים כחכה את חברנו מר משה קליין לארוסו עם מ' גאלדע האכמאן מחורוסטקוב. בית מקרא--מיקוליניצע.

מקרב לבי אברך את ש"ב מר זלמן ארלער לארוסו עם מרת שיינדיל עמיע שטיינהאלץ מיעליניצא. חיים יושיע ארלער.

הננו מכרכים את רענו ש"ב מר משה קירש מפה ואת מרת אירא פיש מדינוב לבואם בכרית האירוסין. וואלף מייבענפעלד, יצחק אייזיק שטאקמאן—פראכנוק. כמז"ט אברך את ירידי מר ליב בראנסרארפער לחתונתו. ש. שכנא האראוויץ.

כמז"ט מקרב לבי לרעי היקר מר זלמן ארלער לכאו בכרית החתון. אליהו חארפאף — זאלאצע.

הננו מכרכים את חברנו מר ישראל גרויער כמז"ט לארוסו. כחרה אגורת אחים — מושציסקא.

כמז"ט אני מברך את אחי מר ישעיה זאנע לארוסו. כמז"ט לאכתי ולמשפחתו. שמואל זאנע — וויען.

מרדכי פישלער כמושציסק מברך את ירידו מר ישעיה זאנע לארוסו עם מ' מאנרא קארמינענער מפרמיסרא.

הנני מברך את יירי מר אלמר קינסמדיך מכרנוב לארוסו. אליעזר כיענעלאייזען — מניאטין.

הריני מברך כמז"ט את יירי מר שמואל כרמן כמירקא לארוסו ואת יירי הכחור הרב מו"ה שלמה הערץ לקבלו הורמנא מצוינה מהנאון מברעזאן. משה א' וואהלמוטה — סמרי.

כלב מ"א גיל הנני קירא כמז"ט למורי הנכבד מר צבי אבט לכאו בכרית האירוסין. אברהם יצחק אונגער — מינבען.

הריני מברך את מר שלמה אריאם לחתונתו. יעקב גאידשמיין — יאסלא.

מעמק לבי תע"ה ברכתי כמז"ט לירידי מר שמואל קרוינר כדאמכראווא לארוסו עם מ' מלכה ערמשעק מפרמיסג. יחיאל פפעצער — ראדומישל. מעמק לבי אברך כמז"ט את רעי מר יחיאל ויינד מפה לארוסו עם מ' מישיק וואסערמיל מקראנוב. יחיאל פפעצער — ראדומישל.

סנדישויב, בעלותי על המסע כאשר כבר הגיח מסקומו והושיט לי ידי והצילני מאסון. ישלם ה' פעלו ותהי משכורתו שלמה.

מ. מ. האלפערן יליד פרימיסלא, מהגורר בלכוב.

תמונות וטפוסים

מאת הסופר החביב הנודע

ש ב ח ו ו א ל ה א ו ו ס ה י

מחיר הספר 60 העלער במרקאות, ועם המשלוח עוד 5 הלר. להשיגו אצל המו"ל:

S. L. Deutscher, Podgórze.

מר שמאי דינגעל לביאך בכרית האירוסין עם מ' מרים שלייען מסאקאלוב.

מדרכי דינגעל — טרומשאניעץ.

ברכתי העלה לראש אחותי מ' חנה לחתונה עם מר ישעיה נאגער מוואליצא.

אלימלך בלמבערג — מיעלעץ.

הגני מביעים לכל ידידיו וקרוביו שברכונו לחתונה את תודהנו. ש. עליאס ורעיהו — רמישלא.

אתענג להביע במו"מ לש"ב מר שמאי דינגל לארוסי.

בצלאל דינגעל — טרומשאניעץ.

תודה גלויה.

הגני מביע כזה תודתי מקרב לבי למר ליבוש וויירעכ מכרנו, שהצילני ממות במס"ב בהחנה

מקרב ולב עמוק וברגשי אהבה הנני מברך במו"מ את ב"ד מר יחיאל ווינד מראדומישל רבתי לארוס.

יחיאל רייפען — מיעלעץ.

הנני מברך את רעי היקר מר יחיאל ווינד מדרכי גומיוורט—ראדומישל רבתי.

אביע כזה במו"מ לחברי מר משה גלזר לכניסתו תחת צל אפריון עם מ' פ' כ"ץ מסמרי.

יהושע עקערט — סמרי.

ממעמקי לבי הנני מברך במו"מ את ש"ב החביב מר חיים לאנדא לארוסו עם מ', מלכה וואקסמאן מסאנדן. מו"מ להוריו. יהושע קופפערמאן—אשפיצין.

מקירות לבי אברך את דודי מר חיים לאנדא לארוסו. מו"מ להוריו. חיים לנדא — אשפיצין.

ארשת שפתי יערב לפניך כמו"מ ש"ב אהובי

ט ש אל ע נ ט = א פ ע נ

זאלען אין קיין שום יודישע פאמיליע נישט פעהלען. ערשטע אין דער וועלט, אויס מאסיווע שלאסערבלעך, נאראטירט 20 יאהר האלטבאר, איינגעפיהרט ביי הונדערטער רבנים וצדיקים. מיט א ביסל האלצקויהלען פרייטאג געהייצט האלטען זיי היץ ביו מוש"ק, אהן רעהיען, אהן א קוימען, קענען איבעראל שטעהן. גענען פייער געפאהר זיכער געשיצט, מיט פערשלוס איבעראל עם אזוי קיין שום חישש איסור, בהבשר גדול גאוני גאליציען, אונגארן ורומעניען. טויענדער פרייוואט-דאנקשרייבען. פרייו: 1 אָפּען פאר 4 טעפּ פּער 3 ליטער, 2 פאר בשר, 2 פאר חלב (סעפּראטע אבטיילונגען) 11 קראַנען; דעטאָ פּער 4 ליטער 12 קר.; 1 אָפּען פאר 6 טעפּ פּער 2 1/2 ליטער, 2 פאר חלב, 4 פאר בשר 13 קר. דעטאָ פּער 3 ליטער 13 קר. פּר 1/2 ליטער 15 קר. פּער 4 ליטער 18 קר. — צו ערען אָפּען א געדורקטע געברויכטאנצויגע. גענען אגאבע, רעסט פער פאסטאכנאמע.

Jos. Perlberger, Oefen-Fabrikant Myślenice, (Galizien).

ערשטע קראקויער מיט עלעקטרי-שער קראפּט בעמריעבענע כשרה

זאמפּדיזעלכנווארעך פאבריק

מיט דען בעסטען מאָדערנסטען מאשינען. ערצינגט שטענע פרימא סאלאמי וועראנעזער, ברוסט שינקען, קרענווייסעל א. ז. וו. פּער-זעהען מיט הכשר של ה"בד"צ דפה. עמפּפּיעהלט צו בילדיגסטען פרייזען.

איף פּערלאנגען ווירד פרייז-קוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.

Emanuel Glaser
KRAKAU, Bożego-Ciała 8.

פיר דיא יונגענד.

איך ערטיילע גרינדליכען אונטער-ריכט אין דער אייפאכען אונד דאפּעל-טען בוכהאלטעריע, קארעספאנדענץ, סטענאָגראפיע אונד פרעמדען שפראכען. בין אימשטאנדע יערעם שילער ביי פריי-סיגעס לערנען צו נאראנטערען פיר נומען ערפאלג אונד גיטעס צייגניס ביי איינער פרייזינג אויף דער ק. האנדעלס-אקאדעמיע. 27 מיינער שילער האבען שאן דיא פרייזינג אין דער אקאדעמיע, בעציעהונגסווייזע פאלימעכניק בעשמאנ-דען אונד בעפינדען זיך אין פערשיעדענען גראסען שטערטען אויף גיטעס פאסטען. אויך פאן אויסווערטס נעהמע איך שילער אויף מיטקאסט אונד קוואטער. האַנאַר-נאך איבעראיינקאממען.

M. WUNDERNANN, Stryj.

Jederman ist seines eigenen Glückes Schmied!!!

Auf Wohlstand und Reichtum hoffen ist das Bedürfniss Jedermanns. — Unentbehrlich für eine kleine Ausgabe. Dies macht Sie sorgenlos.

Fragen Sie dringend an:

„Fortuna“ Actiengesellschaft
BUDAPEST, VII. Klausálstrasse 33.
Für Vertreter besonders empfohlen da ohne Konkurrenz.

Newyorker Germania
LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686.228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 „ 176,528.370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 „ 30,748,986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215.336.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividende „ 11,718.647.—
13,934.003.—

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Policen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv talsche Deklaration enthält; 3) Reisen um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizza frei verfügen, gemäss der in der Polizza ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien
Sigmund Gleitzmann, Krakau
Jasnagasse 5.
Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

פאר נייאואהר ערשיינט אין מיינעם פערלאג איין

וואכענפארמערק קאלענדער

מיט פארשטענדיגען יודישען לוח און רוטהענישער האלענדער.

דיעזער קאלענדער איז אונגעטבערהליך פאר יעדען יוד און יעדעם געשעפט. די קאלענדער זינד נור דירעקט פאן מיר צו בעציעהען.

צום פרייזע פון 1.20 קראנע פּר. שטיק

זאמט פּאַרטאָ. — מיינע שטאבילע קונדען ערהאלטען דיזען אויף פּערלאנגען גראטיס און פּראנקא צוגעשיקט.

Buchdruckerei S. L. Deutscher, Podgórze bei Krakau.

הופיעה החוכרת השניה של

ה ש ח ר

ירחון להצעירים.

המו"ל: הסודר: העורך:

הסתדרות „השחר“ ירמיהו פרנקל

הכנה רב הכמות והאיכות. — נדפסה על נייר משובח וב32 עמודים.

מחיר החתימה: לשנה 4 כ' ; לחצי 2 כ' ; לרבע 1 כ' ; — חוברת בודדה ולדוגמא (חנם לא השולח), 40 הלר (במרקאות). הסיכנים והחברים מהבקשים להזדרז בהזמנות ובתשלומי החיבת הראשונה. — המען להאדמיניסטרציה:

David Geldzähler
Tarnów, (Galizien).

דברי חכמים

מורה דרך בבואור דברי חכמינו בתלמודים ובמדרשות

מאת דר. וואלף מישעל

בספר הזה נפתרות החירות, שהצפינו חז"ל באגדותיהם על פי מצב החכמה ועל פי שימות הפילוסופיה הרעיונית, ששלמו בעולם המדע בזמן התלמוד. המעיין בספר הזה יבין רמזי חכמינו הקדמונים ורזיהם, הכמוסים באגדות ובמדרשים וידע כמה גדלה חכמה הראשונים ומה רבו הרעיונות הצפונים במלים הפשוטות לכאורה. בספר הזה אין דרשות, כי אם דברי הגיון כריא ופשוט, שכל ישר מאיר עינים.

מחירו 3 כהרים עם המשלוח. להשיגו מיד המחבר

Rabbiner Dr. W. Mischel
Kimpolung (Bukowina).

!! תשורות לחנוכה !!

בהוצאת „אביב“ ורשה, יצאו לאור ונמצאים למכירה:

1) קורות העברים לבתי ספר ולמתלמים עם ציורים, תמונות ומפות מאת ש. דובנוב. — חלק ראשון: תיפת כחבי הקדש. — מחירו בכריכה מהודרת ועם המשלוח 1 רויכ.

2) קורות העברים (חלק שני) מאת הנ"ל. מימות אלכסנדר הגדול עד ימי הנאונים. עם מפות, ציורים ותמונות אנשי ים. — מחיר החלק השני בכריכה מהודרת ועם המשלוח 1.10

הכתבה:
Wyd. »AWIW«, Warszawa.
Nowolipie Nr. 15.

אספת כתבי הקדש תנ"ך.

מאת דר. שלמה רובין.

מחירו 40 הלר ולמו"ס הנחה הנונה. בקראקא נמצא להמכר אצל א. פויסט אצל פ. ה. וועטשמין, שפיטאלנ. 20.

גענוזע-פעטט

ראָהעס אינד נעקאכטעס פּערווענדעט מעגליך פּרישעס

Juda Zins in Husiatyn, (Galizien).

פּריווע אונד הכשרים מהרבנים הגאונים מבערזאן, מפרעמיסלא וסמטרי זענדע אײַף פּערהאנען.

רוססישער מהעע

פאקעט אינד לאָן פאן 4 ביז 10 קראָנען, פער ק"ג. כײַ:

L. Apermann, Brody, Pustfach. פֿיר צופריעדענהייט ווירד גאראנטירט.

בית מחחר הספרים

אברהם ראבינזאהן

סטאניסלוי (נאדיציה)

ממציא המיד מבחר גדול מכל מקצועות הספרות העברית והזרנית ומכל ספרי חנוך ולמוד לכל דורשיו. בניה מסחר ספרים הנ"ל הוא ערה הממכר הראשי של ההוצאות "תושיה", "סוריה", "האור" "אביב", "אזראעלי" עבור כל ארצות אוסטריה ואונגריה, ועומד כבירת המסחר עם כל המזל והמוס שבכל ארצות תבל וכל ספר חדש בעברית או כזרנגן המופיע בכל מקום שהוא, הנהו מהראשונים, שמקבל אותו תיכף למכירה כזול היותר אפשרי. ספרי חנוך ישיגו במקמים נמוכים. ביבליותריקה עברית מאתים ספרים 78 בתרים. מלון של בים גרובסקי קלוזנר. מלון אשכנזי-עברי ד"ר מרגל כזול האל-חברה, מורים, מו"ס מקבלים רבט הגון.

האדרסה:

Abt. Robinsohn, Buchhandlung Stanislau.

דגים מלוחים מעישינים

!!! מאד נעלים !!!

Gebrüder Feingold, Budapest, Csangögasse 4.

עמפּעֿהלען דען פ. מ. שפּעצער-ענגרס-סיסטען וויא אויך אן דעמאיל-אונד דעליקאטעספען געשעפּטע, איהרע אל-געמיין גערוהמטע ערצייגונג אין "עבטע ענגלישע גערייכערטע כיקלינגע הערינגע" אין קיסטען צו 30—28 שטיק צו דען אללער ביליגסטען פּריווען. פּראָבעווענדונגען ווערדען אויך אין איינ-צעלנען קיסטען צום פּריווע סאַן 2.60 K פּראַנקאָ יעדער פּאַסטשטאַצאַן פּערווענדעט.

Koschere Obst-Konserven

Unter Aufsicht des Herrn Rabbinats-assessors Aron Halberstam haben wir in unserer Obstkonserven-fabrik, eine Abteilung für die Erzeugung von Koschern Obstkonserven wie: Marmelade, Dunstobst, Fruchtsäfte, Obstwein, Povidel etc. errichtet, deren Verkauf bei vorzüglichen Qualitäten zu den billigsten Preisen erfolgt. Oferten mit Hechscher versenden bereitwillig

Adolf Fränkel & Söhne K. u. K. Hoflieferant Biala.

Wyd.: | Naffali Hof. | S. M. Baser.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer. Drukarni S. L. Deuschera w Pedgórzu

"אלגעמיינע יודישע צייטונג"

רעדאקטאָר אינד הערויסגעבער:

ארי' בן הרב הנאון מו"ה אשר גראסבערג זצ"ל, בודאפעסט.

דיעזע צייטונג איזט דאס פּערברייטסטע יודיש-פּאָליטישע בלאט. ערשיינט יעדען טאָג (נור ניכט אס שבת אינד זאָנטאָג), אונד צוואַר אין ריין דייטשער, לייכט פּערשטענדליכער שפּראַכע. מיט ווירשען אחיות.

די שאַן זייט 21 יאהרען עקזיסטירענדע, אללגעמיינע יודישע צייטונג אין בודאפעסט כּדינגט יעדען טאָג פּאָליטישע אַרטיקל אונד בערוכטע אויך אויס דעם וויענער רייכסראַטע אונד איבער ריא פּאַרלאַמענטע אללער שטאַטען, איבער דיעם פּערשיעדענע נייאָנקייטען אויס אללען טהיילען דער וועלט. פּאָן אללעם דאָס אינטערעסאַנטעסע אונד דאָס נייעסטע!

פּערנער שטעטה אין יעדער נומער רער, אַלדג, יודישען צייטונג" אין שאַנעס "פּאָליטיקאָן" האַכאיינטערעסאַנטע ערצאָהלונגען אויס דער גענעווארט אונד אויס דער פּערנאנגענהייט דעם יודענטהומס. עכענאָ האַט יעדע נומער דער "אַלג. יודישען צייטונג" שזעיעלל יודישע נייאָנקייטען אויס אללען גענענדען דער וועלט אינד בערוקייבטיגט היעבייא בעזאנדערס דיא אַנגעלעגענהייטען דער יודענשאַפּט אין גאַליציען אונד דער כּוקאַווינאַ. דיעזע צייטונג פּערטהייריגט אין געדיענענען אַרטיקלען דיא אונפּערפּאַרשטע יודישקייט, אונזערע אַמונה הקדושה מיט פּייער-אייפּער אונד מעמפּט מיט התלהבות געגען די פּושעיס! דאָרום פינדעט יעדער עהרליכע יוד אין נייטטיגעס פּערנאנגען אין דער "אַלג. יודישע צייטונג". דייעזעס בלאטט כּדינגט טאָגליך אייך געשעפּטעסבעריכטע, בערזענמורזע, ציעהונגען אללער לאַזע או. ז. ו. מיט איינעם וואַרטע: דורך דיא "אַלג. יודישע צייטונג" ווירד מאַן טאָגליך מיט אללעם בעקאַנט וואָס אין דער פּאָליטיק אונד אים יודענ-טהום פּאַרנעט! סראַטץ אללדעם איזט דער פּריווע דייעזער מעגליכען צייטונג נור 1 קראָנע 80 העללער אויף איינען טאַגאַט, אָדער 5 קראָנען אויף 3 טאַגאַטע, ווער זאָגליך מיט 5 קראָנען בעשטעלט, דער בעקאַמט איינע וואַ גדע-שאַנע יודישע ער-צעהונג אין בוכפּאַרם אומזאָנסט אונד פּראַנקאַ וואַפּאַרט צוגעשיקט. דיא אדרעסע איזט: **Allg. jüdische Zeitung, Budapest, VII., Pfeiffergasse 14 (Ungarn).** געגען פּאַראַיינענדונג פּאָן 20 העללער (אין כּרעפּטאַרקען) ווערדען 3 פּראָכע-בלאַטטער געשיקט. (עיהרליכע אַנזעטען טאַגען זיך פּאָן איבעראַלל מעלדען).

Echtes Specialhaus von Echten Gramophone-Phonographe Engros & Endetail JOSEF WECHSLER KRAKAU und WARSCHAU in Krakau, Grodgasse 71.

דיעזע איזטוואַהל פּאָן יודישען אונד העברעאישען לאַטטען. — עכטער קאַנזערט-גראַמאָפּאָן מיט די כּארקע "שרייבענדער ענגליש" זאַממט 10 פּלאַטטען נור 85 פּלאַרזי. ניעמאַנד זאָל דייעזע בעסטע געלעגענהייט פּערזיימטען. פּריווקוראַנטע עט הויפּטפּערצייכניסע אויף פּער לאַנגען גראַטיס אונד פּראַנקאַ.

חברה קומנדיטית "ברמל" ר. ה. ט. י.

הממכר היחיד מיין ומאניא א"י מיקבי רוטשילד המהוללים מאגרת הכורמים מראשון לציון.

יין וקאניאק "ברמל" המה המשובחים בין יינות וקאניאק א"י, ונזהר את הקנינים לכל יכשלו בידי המוכרים יין הנקרא יין א"י, העלולים רק להכאיש את המרקא המהוללה של יין וקאניאק "ברמל", כי רבים המה, אשר לא ידעו להכריל כיון יינות "ברמל" ובין אלה היינות פחותי-הערך דמתקריים יינות א"י. הפקקים והמנופים של כקוקינו חרותים כשם "ברמל" וגם האתיקטים נושאים עליהם שם "ברמל" ולמען השמר מזיוף ידרוש כל איש כפירוש "יין ברמל וקאניאק ברמל". רק היינות שלנו השיגו מדילות זהב על התערוכות פריז (1900) ווין (1906) וכן דק היינות שלנו קבלו תעודות מהפרופסורים: פוש, פרוי, וועריגע אדעסה, פאוולעווסקי מלכוב ועוד, ולא היינות האחרים המכונים בשם יין א"י. - אלה המכרזים על מערכם, כי יש להם המדילות והתעודות הנ"ל ירמו כאופן מגונה את הקהל. — לוחות המחיר נשלח לכל דורש. יינות "ברמל" כקבוקים נמצאים למכירה אצל: מענדל גראס ראטשאנא 7; מ. כראנ-דינגער פלאץ נאָלוחאווסקי 3. נהן כאדענשטיין קאזימירזאווסקא 5; האמעל קאמץ ראטשאנא; וואדריסלאו קאזאווסקי גראדעצקא 85; אליעזר סינאל קאזימי-רזאווסקא 20, ל. שאף לכוב סיקמסוקא 7, כלם בלכוב; שמעון הארטמאן באריסלב.

הזהרו מפני הרמאים!

למוד מרחוק.

הנני מתכבד להודיע, כי הוצאתי שלשים ושנים מכתבי הוראה ללמוד השפה העברית מרחוק. המכתבים נותנים את האפשרות לכל איש לסגול לו את השפה העברית על בריה בכתב ובפה. המכתבים כוללים בקרבם: (1) ספור גדול כשלשים שנים המסכים כהורגם בשני אפנים; תרגום מדויק ותרגום חפשי, ערוכים לשוב ולתרגום עברית; 719 הערות אל פרקי הקריאה בדרוק ובחקר מלים; (3) 997 שאלות בעברית לתרגולי הדבור; (4) כל הדרוק מראשו ועד סופו כחולק 633 פרקים עם 76 לוחות עם תרגילים, נוחים ותכונים שונים; (5) פרקי ספרות בשיר ובפרוזה מעשרים וחמשה ספרים שונים מן היותר הדרשים וטובים, ערוכים לתרגום; (6) 32 האורים וציוורים, שיחות, מכתבי דעות ומשפחה; (7) 76 ספרים וציוורים עבריים, לכבדם בהכניות שונות לתרגולי הדרוק; (8) 79 ספרים, ציוורים ומכתבים אישכונים ערוכים לתרגום עברית לתוכי התרגום והסגנון; (9) 31 ספתחות לשעורים (83 פתונים); (10) 8 כתינות (16 מחלקות). תלמידי המכתבים האלה עושים חיל להפליא, על זה יעידו מאות מכתבי התודה שכירי פרויפקט הנני שולח הנם. מכתב לזוגמא כתר אחר.

S. Walkowski Krakau, Miodowa16

שלום אהרן ראזענטהאל

בעל רסטאורציה בלבוך מתכבד להודיע את כל מכיריו ומכריו הנכבדים, כי בראש חדש יוני פתח בית-מלון נהדר מאד ורסטאורציה ברחוב הקצבים מספר 13. שניהם ערוכים ככל מכשירי פתי המלון המפוראים ובתי המרוח הגדולים ובכל זאון הכל כזול גדול. הסוחר היהודי ההגון מוצא את עצמו אצלי כמי בכיתו בחוג מכירים הגונים. המאכלים נעשים בהכשר גדול וערכים לחיך היהודי הנאמן. בית המלון מהור ונטי מחלאת העיר הגדולה, ע"כ בית מלוני הוא כמרכז ליהודים צנועים וישרים.

מעטה משובה

J. B. RAPAPORT Dąbrowa bei Tarnów GROSSMETHBRAUEREI Gegründet im Jahre 1878.

עמפּעֿעלט זיינע אלגעמיינ געריהם-מע ערצייגונג אין פּערשיעדענען סארטען, א. צ. ז. ראטהען, ווייסען, דאפּעלמעטה, קאפּאוויץ, מאליינאק, ווישניאק, אלטער כּומעלען-מעטה, אללא מאלאנא צו כיליגען פּריווען; פּערנער: גיענעוואַקס און שלאדער-האניג פיר קאלאניאלוואַר, גהאנדלונ-גען. — פיר דעלעל בעריעונג אונד פּאללסטע צופריעדענהייט ווירד גאראנטירט.

כשרה זעלכווארעזיפאבריה

A. Finkelstein, Lemberg, Góluchowskipl. 2

ליעפּערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע: די פאכריק איזט מיט דען מאדערנעסטען בעהעלפען איינ-געריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ז. ו. אונד ערצייגט

נור פּרימאַוואַרע.

בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האכ"ד פה

כאמס ופחמים

ממכר אורא אשר בגליציה ופרייסען וגם קארלוענען ופשעמסא כמקח השוה משלח ישר לכל החנות סמלת הכרזל:

D. Goldstein, Oświęcim.